

konverze areálu Branických ledáren

diplomová práce

Tomáš Rain
atelier Girsá

letní semestr 2020

Fakulta architektury
České vysoké učení technické

OBSAH

přemluva	9
ANALYTICKÁ ČÁST	
situace širších vztahů	12
ledárny na území Prahy	14
dobývání ledu	15
historie Branických ledáren	16
úryvek článku Josefa Kovařoviče	18
historické plány J.Kovařoviče	22
historický vývoj areálu v mapách	24
současná situace	26
fotografie	28
doprava	30
územní plán	32
vztah k záplavovému území	34
shrnutí analýz	36
swot analýza	37
dva secesní unikáty	38
názory na Slovanskou epopej	39
Alfons Mucha	40
Slovanská epopej	41
jak epopej vystavovat	50
reference	52
NÁVRHOVÁ ČÁST	
TEXTOVÁ ČÁST	
a) průvodní zpráva	58
b) souhrnná technická zpráva	59
GRAFICKÁ ČÁST	
situace širších vztahů	72
situace půdorysy vstupních podlaží	74
galerie	76
kulturní centrum	80
restaurace	84
ostraha	86
kotelna	86
vzdělávací centrum	88
služební byty	90
řezy	92
pohledy	94
detail fasády	98
vizualizace	100
závěr	113
zdroje	114

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení: Bc. Tomáš Rain

datum narození: 1.5.1992

akademický rok / semestr: 2019/2020 LS
 obor: Architektura a urbanismus
 ústav: 15114 Ústav památkové péče
 vedoucí diplomové práce: prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Girsra

téma diplomové práce: Konverze areálu Branických ledáren – Praha 4

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Diplomní projekt se zabývá revitalizací areálu Branických ledáren v pražské čtvrti Braník. Branické ledárny jsou prohlášeny za kulturní památku Ministerstvem kultury. V současnosti objekty chátrají a jsou ve špatném stavu kvůli absenci údržby areálu a jeho nevyhovujícího využití. Projekt si klade za cíl nalézt vhodné využití ledáren a oživit tuto ojedinělou technickou památku. Důraz bude kladen na zachování historických hodnot památky, utvoření uceleného areálu a zhodnocení dané lokality s respektem ke stavbě s šetrnými zásahy.

2/ Součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Část návrhová

Funkční využití ledárny bude respektovat jeho technicko-historickou hodnotu a bude navrženo s cílem oživení areálu a zhodnocení jeho mimořádného potenciálu s ohledem na platný územní plán. Bude usilováno o omezení zásahů do historické stavební struktury. Není vyloučen radikálnější přístup k revitalizaci areálu a odstranění rušivých staveb, které nerespektují jedinečnost památky a jsou též ve špatném technickém stavu.

Jako hlavní funkce areálu je navrženo kulturní centrum s galerií a nezbytnými podružnými funkcemi a provozními celky. V areálu bude vyřešeno též infocentrum, odpovídající stravovací část, ubytování, depositáře apod.). V rámci projektu bude zohledněna poloha areálu ve vztahu k Vltavě.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítko zpracování

- výkres širších urbanistických vztahů (1:1000-1:10000)
- návrhová situace (1:200-1:1000)
- dokumentace návrhu: půdorysy, řezy, pohledy (1:100-1:500)
- půdorysy s vyznačenými stavebními úpravami
- vizualizace návrhu cca 5 kusů (exteriér, interiér)
- vybrané architektonické detaily (1:5-1:20)
- průvodní zpráva v obvyklém rozsahu

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

- fyzický model areálu Branických ledáren ve vhodném měřítku(1:100-1:1000)
- 2x kniha /portfolio formátu A4
- předepsané výkresy celkové plochy 4x A1
- 2x CD s projektem

- prohlášení diplomanta
- zadání

Datum a podpis studenta

17.2.2020 Ric

Datum a podpis vedoucího DP

24. 1. 20

Datum a podpis děkana FA ČVUT

10.3. 2020

registrováno studijním oddělením dne

24. 2. 2020

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
FAKULTA ARCHITEKTURY

AUTOR, DIPLOMANT: Bc. Tomáš Rain
AR 2019/2020, LS

NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE:
(ČJ) KONVERZE AREÁLU BRANICKÝCH LEDÁREN – PRAHA 4

(AJ) CONVERSION OF ICE HOUSE AREA IN BRANIK – PRAHA 4

JAZYK PRÁCE: ČESKÝ

Vedoucí práce:	prof. Ing. arch. Akad. arch. Václav Girsá	Ústav: 15114 / Ústav památkové péče
Oponent práce:	Ing.arch. Karel Kuča	
Klíčová slova (česká):	Konverze, industriál, galerie, kulturní centrum, Slovanská epopej, Alfons Mucha	
Anotace (česká):	Konverze areálu Branických ledáren je snahou o nalezení vhodného využití pro chátrající secesní areál s přihlédnutím k současným trendům a vytvoření lukrativního místa, které by bylo podnětným impulzem pro celkové zvelebení této roztržité lokality. Cílem práce bylo citlivě zrekonstruovat nevyužívané objekty, najít vhodné využití, které jsem v rámci bádání zacílil na aktuálně politicky diskutované téma – Slovanskou epopej od Alfonse Muchy.	
Anotace (anglická):	The conversion of the areal Branická ice cellar quests to find a suitable use for the dilapidated Art Nouveau complex taking into account current trends and the creation of a lucrative site which would become a stimulating impulse for the total improvement of this fragmented locality. The aim of the thesis was a sensitive reconstruction of the unused objects and finding an appropriate use which within my research I take aim on current politically discussed topic – The Slavic epic by Alfons Mucha	

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne 30.5.2020

podpis autora-diplomanta

Tento dokument je nedílnou a povinnou součástí diplomové práce / portfolia a CD.

Motto:

Prolomte ledy!

PŘEDMLUVA

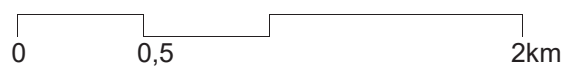
Areál Branických ledáren jako předmět své diplomové práce jsem si vybral, neboť jako amatérského fotografa s koníčkem ve focení opuštěných a chátrajících staveb mě toto místo již dříve zaujalo. Bylo zajímavé si představovat, jak dříve tak důležité místo, které zásobovalo v letních měsících Prahu uskladněným ledem ze zamrzlé Vltavy, začalo postupně uvadat do dnešního žalostného stavu.

Jelikož je objekt lednice jakýmsi sarkofágem, jehož vnitřní prostor si díky 2,5m tlustým stěnám žije vlastním světem, napadlo mě tento prostor díky skvělé teplotní stabilitě využít jako prostor pro galerii, která takové prostředí vyžaduje. V momentě, kdy jsem zaznamenal soudní spory ohledně Slovanské epopeje, byl cíl jasný – ověřit, zda je objekt lednice vhodným, prostorným a bezpečným místem. Po nastudování Almanachu Slovanské epopeje, odstupových vzdáleností a nároků pro toto dílo, jsem zjistil, že areál ledáren je ideálním místem a můj záměr není v rozporu s územním plánem.

V rámci konverze Branických ledáren proto navrhuji, aby se areál stal místem, které by se mohlo stát domovem Slovanské epopeje - domovem v Praze, jak si to Alfons Mucha spolu s mecenášem Charlesem R. Cranem přáli... [1]

ANALYTICKÁ ČÁST

SITUACE ŠIRŠÍCH VZTAHŮ

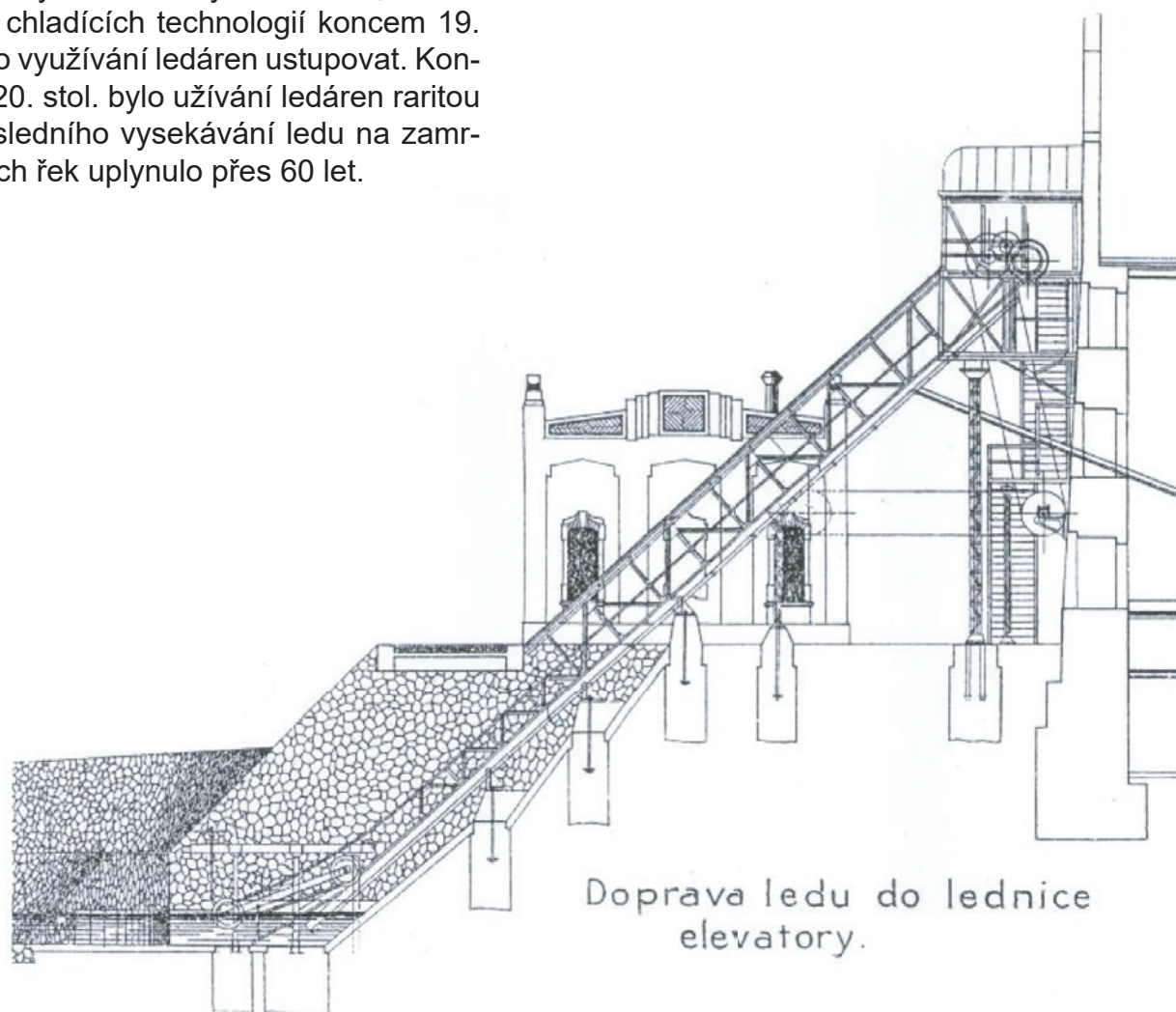

LEDÁRNY NA ÚZEMÍ PRAHY

Na počátku 20. století, tedy v době vzniku Branických ledáren, byla Praha ve znamení technického pokroku, který doposud neměl v historii města obdoby. Ačkoli byla Praha napojena na železniční síť přes 50 let, její rozvoj stále neustával. Pro tuto dobu je také typická secesní architektura, v jejímž slohu je i areál ledáren.

Jak to ale bylo s pražskými ledárnami a k čemu vlastně sloužily? Vraťme se do roku 1883, kdy byly postaveny dřevěné budovy ledáren, které po necelých 20 letech byly naprosto nevyhovující a tehdejší ledaři spolu s hospodskými začali iniciovat výstavbu nových ledáren, ačkoli s nástupem chladících technologií koncem 19. století začalo využívání ledáren ustupovat. Koncem 50. let 20. stol. bylo užívání ledáren raritou a tak od posledního vysekávání ledu na zamrzlých korytech řek uplynulo přes 60 let.

DOBÝVÁNÍ LEDU

Led se získával z řek a vodních ploch. Proces těžby a následného uskladnění se nazývalo ledování. Led se vyřezával dlouhou pilou, nebo se vysekala sekerami. Tato práce byla fyzicky velice náročná, přesto byla vítaným přivýdělkem pro sezonní pracovníky, mezi které patřili voraři či převozníci. [2]

Nejběžnějším procesem bylo vyměření velkého obdélníku, který se poté vyřezal pilou. Pomocí speciálního háku blok ledu vytáhli na břeh a přichystaný koňský povoz tyto bloky dopravil do pivovaru.

obr.1 -Dobývání ledu v Praze

Zprovozněním Branických ledáren byl led posouván háky do laguny před ledárnou. Odtud se led snadno pomocí elevátorů dostal přímo do lednice. Uvnitř se kusy ledu slily v monolitický blok, z něhož se pak po celý rok odřezávaly menší kusy, které se rozvážely na koňských povozech především do pražských hospod, ale i cukráren, řeznictví atp.

Ledování mělo i druhořadý význam a tím je okysličování vody, aby došlo k dobrému přežívání chovných ryb.

Ledařství dosud provozují severoameričtí Amikonverze areálu Branických ledáren
Tomáš Rain

šové, kterým náboženství zakazuje používat elektrické spotřebiče. [2]

obr.2 - roznašeč ledu v letních měsících

HISTORIE BRANICKÝCH LEDÁREN

Branické ledárny v Praze 4 jsou unikátní a ojedinělou technickou památkou. Jejich hlavní funkcí bylo skladování ledu těžného v zimních měsících na zamrzlé řece Vltavě po celý rok.

Areál byl vybudovaný v letech 1908-1911 podle projektu architekta Josefa Kovařoviče karlínskou stavební firmou Nekvasil, která po celé Praze stavěla mnoho industriálních staveb, mezi které patří např. sousední Branický pivovar nebo Podolská vodárna. Jelikož tehdejší ledárna na ostrově Štvanice přes svůj více než dvacetiletý provoz přesluhovala a byla naprosto nevyhovující, bylo pro novou a moderní Branickou ledárnu vybráno jedno z nejchladnějších míst na břehu Vltavy. [3]

Původní provoz ledáren byl v první polovině padesátých let ukončen nejen díky technickému pokroku a rozmachu ledniček a chladniček, ale především díky budování tzv. Vltavské kaskády a dostavbě Slapské přehrady, která vodu v řece ohřívá (v provozu od roku 1954). Obří prostory, které byly schopné uskladnit až 20 tisíc tun ledu se začaly využívat jako sklady převážně pro brambory.

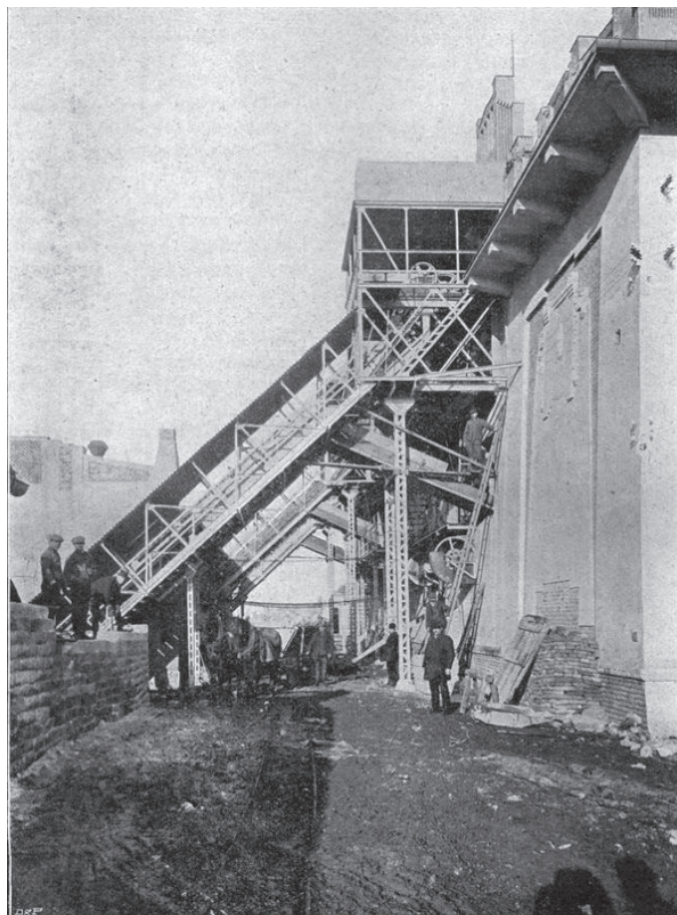
Hlavní budova tohoto areálu je unikátní tím, že byla jednou z prvních takto rozsáhlých staveb, které využívají železobetonový skelet. Tato konstrukce je dále obehnaná izolační vrstvou z korku a další izolační vrstvou tvoří vzduchová mezera. [4]

V roce 1987 na ledárny upozornil Technický magazín. Studenti architektury tehdy zpracovali v rámci školních projektů několik zajímavých variant na využití chátrající stavby, které byly opět publikovány s pozitivní odezvou. Více než 10 let po zveřejnění studentských návrhů a zmedializování ledáren jakožto chátrajícího objektu, jež by si zasloužil důstojnější využití, je státní památkovou péčí prohlášena alespoň z části za kulturní památku. Tato ochrana se týkala pouze bývalé správní budovy. V roce 1989 probíhala postupná likvidace podniků, které hlavní objekt

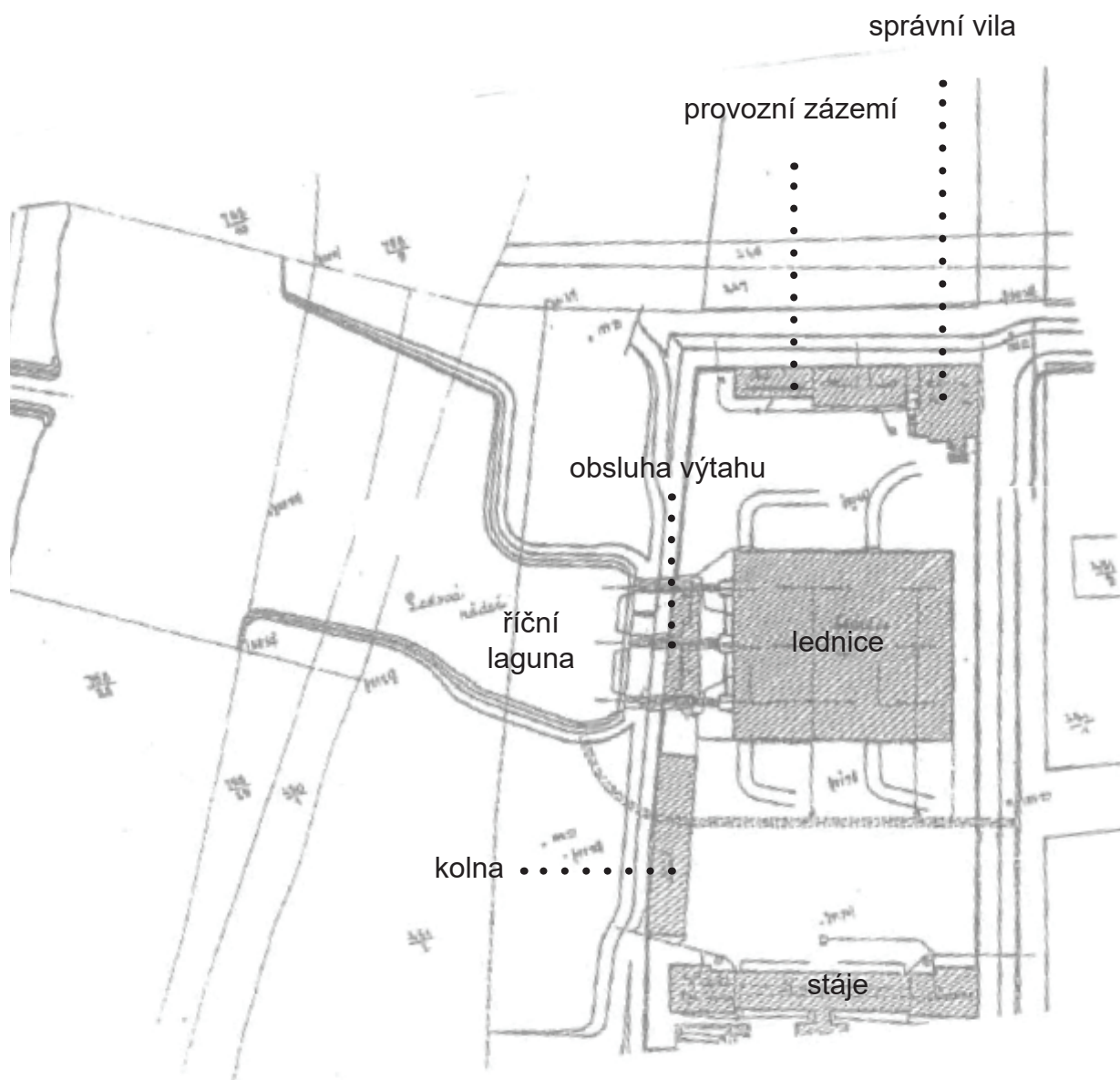
areálu využívali jako sklad a v rámci malé privatizace se dostal roku 1993 do aukce, avšak odděleně. [5]

Od roku 1990 jsou Branické ledárny chráněnou stavební památkou, kterou se do svého majetku pokoušela získat i Praha, bohužel však byla zahraničním investorem přeplacena. V roce 2010 byl předložen Národnímu památkovému ústavu návrh na přestavbu ledáren na hotel. K realizaci však nedošlo.

Ledárny jsou několik desetiletí v soukromém vlastnictví, veřejnosti nepřístupné a postupně chátrají.

obr.3 - dopravník ledu do ledáren

obr.4 - situace z roku 1911

ÚRYVEK ČLÁNKU JOSEFA KOVAŘOVIČE TECHNICKÝ OBZOR, 1912

„Společenské ledárny, zaps. spol. s ruč. obm., byly až do roku 1910 majitelem ledařského podniku na ostrově Štvanici v Praze. Zde byly budovy, jichž užívalo se k účelům ledařského společenstva; z nich sluší na prvním místě uvést lednici, jež však zbudována byla pouze ze dřeva. Též ostatní budovy, místnosti pro stáje, pro závodní řemeslníky (kováře, koláře, tesaře), kůlny na vozy atd. provedeny byly primitivně ze stěn hrázděných. Dlouholetým užíváním veškeré tyto budovy ztratily značně na své konstruktivní a užitkové hodnotě, a tak objevila se akutní otázka zbudování nových budov ledárenských, které by odpovídaly vzrůstající potřebě a moderním požadavkům po stránce obchodní i konstruktivní.

Pozemky, na kterých postaveny byly staré budovy ledárenské, nebyly však vlastnictvím Společenských ledáren, nýbrž byly propůjčeny jim obcí pražskou za dosti značné nájemné. Když pak obec pražská vzhledem k prováděným pracím regulačním a navigačním na ostrově Štvanici a v okolí dala Společenským ledárnám právoplatnou a neodvolatelnou výpověď, byly tyto postaveny před rozhodnutí: buďto likvidovati a závod zrušiti, aneb postarati se o stavbu nových ledárenských budov.

Dlužno připomenouti, že členové společenstva pozůstávají ponejvíce z konsumentů led odebírajících, a to zejména jsou zde pivovary, hostinští, kavámíci, řezníci, cukráři atd. Záleželo tudíž členům společenstva na tom, aby podnik, pro ně tak eminentně důležitý, byl v jejich rukou a správě i v budoucnosti. Proto bylo rozhodnuto stavěti nové ledárny. Při zakládání nových ledáren bylo ovšem nej důležitějším momentem postarati se a získati pozemek vhodný k účelům ledařským. Po delší snaze podařilo se konečně takovéto vhodné místo nalézt a koupiti. Je to pozemek označený kat. čís. 451/1 v Braníku, vykazující celkovou výměru 11 072 čtverečních sáhů. Vadou tohoto pozemku bylo, že nepřiléhal

přímo k řece; proto zakoupen byl od branického pivovaru další pruh pozemků, který hraničil s řekou v délce 100 m a zabezpečoval Společ. ledárnám trvalý přístup k řece. Získaný pozemek má skutečně veškeré vlastnosti, které ledařský podnik nutně vyžaduje, neboť:

1. leží těsně při břehu řeky Vltavy, čímž umožněno dobývati a dopravovati led po vodě přímo ze řeky;
2. vhodným umístěním ledového přístavu docílí se nepatrná vzdálenost vody od lednice, která nečiní více nežli 25 m;
3. řeka Vltava, jakož i tůň na vlastních pozemcích, zabezpečuje podniku dostatečné množství ledu, kterážto okolnost také potvrzena byla již zkušeností prvního roku;
4. voda v řece i v tůni je čistá, prostá veškerých škodlivých přímíšenin a nečistot a zabezpečuje led úplně čistý a nezkalený;
5. pozemky jsou na obvodu budoucí velké Prahy, neboť obec branická má býti sloučena co nejdříve s Prahou;
6. tvar a rozloha stavebních pozemků ve smyslu horizontálním i vertikálním umožňuje účelné využitkování a zastavění jich ledárenskými budovami;
7. zřízením krátké silničky dá se snadno docílit komunikace s okres, silnicí bránickou.

Se stavbou ledárenských budov započato bylo počátkem října r. 1909. Stavba svěřena byla firmě Nekvasilově v Karlíně s podmínkou, že budou veškeré budovy ledárenské do kampaně ledovací r. 1910/11 úplně hotové a způsobilé k provozu. Blok ledárenských budov zaujímá na

zakoupeném pozemku část, tvořící jakýsi lichoběžník, omezený na všech čtyřech stranách regulačními čarami ulic.

Aby docílilo se náležité výšky oproti nejvyšší vodě zr. 1845, bylo nutno celý blok ledárenský navázati a nasypati, takže nová úroveň terrainu je zvýšena oproti původní průměrně o 4.50 m. (Na tab. č. 11.-12. značí v situaci čísla uzavřovaná koty původního terrainu.)

Tato okolnost je dosti nepříznivá, neboť navení obrovské kubatury (téměř 53 000 m³) vyžadovalo značného nákladu. Zvýšení úrovně terrainu mělo v zápětí také značné vyzdívky základové, čímž vzniklo rovněž značné zvětšení nákladů stavebních.

Aby tyto nepříznivé okolnosti byly co možno paralysovány, snažil se projektant vytčenou vadu zmímiti tím způsobem, že použil vyzdívek spodních k umístění různých místností, patřících k závodu. Z důvodu toho zřízeny byly pod stájemí přízemními ještě souterrainní stáje zimní, pod budovou administrační rozsáhlé skladiště, a také lednice jde do hloubky téměř 4 m pod nový terrain dvorní a uliční.

Blok ledárenských budov je v celku svém ohrazen zděným plotem. Střed bloku zaujímá lednice s elevátory a strojovny, jež jsou v čele při straně k řece. Po straně pravé, jižní, jsou stáje pro 120 koní, tři byty pro zřízence, ohřívárna pro zaměstnané a různá skladiště. Nad stájemí klenutými do travers jsou rozsáhlé seníky. Krátkou komunikací spojeno je se stájemí izolované křídlo, obsahující místnosti pro denní výdaj píce a místnost pro postroje. Po straně levé, severní, umístěny jsou: budova administrační, obsahující kanceláře závodní a byty zřízenců, dále veliké skladiště o prostoře 200 m k ukládání nářadí užívaného k ledování, kovárna, kolárna, místnosti pro uložení uhlí, dříví atd. Ukončení této skupiny budov na straně západní bude tvořiti budova, jež obsahovati má zařízení na výrobu umělého ledu; pro budovu tuto reservovalo se

přiměřené místo.

Při sdělení projektů pro tyto stavby bylo nutno přihlížeti k těmto požadavkům:

1. Lednice má míti takové rozměry, by pojmouti mohla aspoň 200 000 q ledu, a toto množství musí býti náležitě uloženo.

2. Plnění lednice s ohledem na nestálost počasí má se díti co nejrychleji, cestou pokud možno přímou bez jakéhokoliv překládání ledu při dopravě jeho ze řeky až na místo uložení.

3. Stavby a objekty ledárenské mají býti definitivní, t. j. tak uspořádány, aby při pozdější stavbě nábřeží bránického (40 m šir.) zbývalo na nich provésti nejvýše jednoduché úpravy stavební bez podstatných změn.

4. Led má býti pohodlně vybírán z lednice a nakládán na vozy způsobem jednoduchým a levným. Manipulace tato má se díti tak, aby teplému vzduchu nebylo možno do skladiště ledového vniknouti. Zároveň má býti pamatováno na to, aby led se mohl nakládati současně do většího počtu povozů najednou.

Tím, že určeno bylo množství ledu, jež lednice pojmouti má, dány byly také rozměry lednice. Výška lednice z ohledů manipulačních, stavebních i finančních stanovena byla rozměrem-14.00 m. Polohou a rozlohou místa stavebního, volbou dostatečně širokých komunikací kol lednice a účelným umístěním strojoven v ose lednice dány byly ostatní rozměry budovy. Tuto rozsáhlou volnou plochu o délce 52.00 m a šířce 43.90 m bylo nutno z konstruktivních ohledů rozdělit na tři oddíly stejně široké dvěma řadami pilířů ze ztuženého betonu, na kterých spočívá střešní a stropní konstrukce dutá, provedená rovněž ze ztuženého betonu.

Lednici při projektování věnována byla zvláštní

pozornost a péče, ovšem v rámci předem určeného nákladu stavebního. Snaha projektantova směřovala hlavně k tomu,

A) aby vliv teploty venkovské do prostory vnější co nejvíce byl omezen;

B) aby zabráněno bylo přístupu spodním vodám a výparům zemním do lednice;

C) aby led ve skladišti uložený ležel stále v suchu, a aby voda z tajícího ledu rychle a bez dalšího styku s ledem odcházela potrubím opět tak zařízeným, aby nemohl vnikati teplý vzduch venkovský;

D) aby postaráno bylo o vydatné větrání prostory vzduchové nad ledem. Ad A) Při tak rozsáhlé prostoře ledového skladiště nemohlo býti použito nákladných prostředků isolačních, neměl-li býti stavební náklad příliš vysoký. Již velmi silné zdi obvodové, jichž rozměry stanoveny jako u zdí opěrných, omezují značně vliv ovzduší venkovského; šířka této zdi nad plochou základovou obnáší 2.50 m. V místě, kde zdivo lednice přechází nad terrain, je tloušťka zdi 1.85 m; šířka v koruně je pak 1.32 m. Vlastní izolaci tvoří 25 cm silná vzduchová vrstva, která vytvořena je při vnitřním líci obvodové zdi 30 cm zdi isolační, opřenu o hlavní zeď šachovitě rozloženými jazyky o průřezu 30-30 cm a ve vzdálenostech po 2.00 m.

Zeď isolační je na venkovském líci omítnuta urovnanou omítkou cementovou. Také venkovské plochy lednice, mimo nepatrné ozdobné pruhy režné, byly hladce omítnuty.

Strop a střecha lednice provedeny jsou, jak již dříve podotčeno, ze ztuženého betonu. Konstrukce je dutá; vrstva vzduchová (25 cm silná) mezi konstrukcí střešní a deskami stropními tvoří vydatnou izolaci vrchní.

Kromě toho bezprostředně na střešní desku betonovou, za účelem lepší izolace, položena byla v plné ploše asfaltovaná deska korková, 10 cm vysoká, na kterou pak byla položena krytina z dřevěného cementu.

Zdivo lednice pod úrovní dvoru chráněno je proti zemnímu vlhku asfaltovými deskami s plstěnými vložkami o tloušťce 10 mm.

Za týmž účelem položeny byly isolační asfaltové desky i na vrchní plochy základů.

Ad B) Dno lednice je ve výši 4.09 m nad normální hladinou vodní. Poněvadž řeka Vltava při povodních, zejména při odchodu ledu, jeví v těchto místech značné vzduť, bylo nutno učiniti opatření, aby dno lednice náležitě vzdorovalo vodnímu vztlaku a vodu nepropouštělo. Za tím účelem položena byla na dobře urovnaný a pěchovaný terrain isolační vrstva mastného a neporézního jílu v tloušťce 30 cm, která brání vnikání vody a výparů zemních do lednice. Na tuto isolační vrstvu jílovou, do tuha dusanou, položena byla betonová dlažba, provedená mezi jednotlivými pilíři a obvodovými zdmi lednice ve formě táhlých obrácených českých klenb o mírném vzepětí.

Vrstva betonová, 25 cm silná, zapjata je do pásů rovněž z betonu provedených, které uloženy jsou jednak v základech hlavní zdi lednice, jednak v patkách pilířů, nesoucích stropní konstrukci, jakož i do pásů zakotvených mezi patky pilířů.

Dlažba betonová opatřena je hladkou cementovou mazaninou se správně provedenými křivými plochami a se spádem k nejnižšímu místu obrácené klenby ve středu pole, kde umístěna je zděná šachta k zachycení vody z tajícího ledu. Každé pole ztuženo je v ose aneb i mimo osu klenby betonovým žebrem. Žebra, jakož i pásy, do nichž zapjata je dlažba, jsou vyvýšeny nad povrch dlažby do stejné úrovně a tvoří nosníky, do nichž je zakotvena pak vlastní podlaha, na kterou se led přímo ukládá.

Podlahu tvoří dřevěný trámčový rošt, jehož jednotlivé pražce jsou zaklínovány do zubů nosníků ve vzdálenosti os 40 cm. - Pražce pozůstávají z kmenů borových o síle 20-22 cm, zbavených

kúry a napuštěných 2% roztokem mikrosolu. Tato úprava roštu umožňuje levnou výměnu porušených prazců. Též je možno po vyprázdnění lednice rošt snadno rozebrati, provětrati a znovu osaditi bez velikých výloh a práce.

Ad C) Tím, že led leží na dřevěném roštu a nikoliv na dlažbě betonové, docílilo se, že je v stálém suchu, neboť voda z tajícího ledu na obvodech hmoty ledové nepřijde ve spodní části s ledem ve styk.

Voda odpadáva do zděných šachet - opatřených jímkami k čištění - které spojeny jsou kameninovým potrubím. Celá lednice odvodněna je dvěma hlavními prameny, které ústí do sběrné stoky, jdoucí napříč ledárenským blokem a vyústující do ledové nádržky. Oba prameny opatřeny jsou vodními uzavírkami proti vnikání venkovského vzduchu a lze je šoupátky uzavřít a zameziti přístup zpětné vodě.

Hlavní stoka je sběračem čistých odpadních vod z bloku ledárenského; mimo to slouží také k tomu, z bloku ledárenského; mimo to slouží také k tomu, aby odvodňovala pozemky na straně severní a východní za navezeným terrainem ledárenským, jež tvoří jakousi kotlinu a bývají při povodních zaplavovány. Hlavní stoka je celá provedena z betonu a má rozměry 80/150 cm.

Ad D) Vydatné ventilace vzduchové prostory nad ledem bylo docíleno 13 střídavě ve stropě rozloženými otvory ventilačními (235/235 cm velikými), jež kryty jsou dřevěnými věžičkami; tyto lze uzavřít se všech stran sklápěcími žaluziemi. Ventilačními otvory lednice se též osvětluje (při manipulacích za doby denní).

Dříve, nežli přistoupíme k popisu dopravy ledu z řeky do lednice, nutno zmíniti se o provedených stavbách vodních, které provedeny byly proto, aby usnadnila a zrychlila se doprava ledu. Mezi navigační hrází a vlastními pozemky ledárenskými je asi 2.00 m hluboká a 60 m široká tůň vodní,

kteřá tvoří jakýsi záliv spojený s Vltavou na severním konci a rovnoběžný se směrem řeky.

Pro úplnost uvádíme ještě tato čísla:

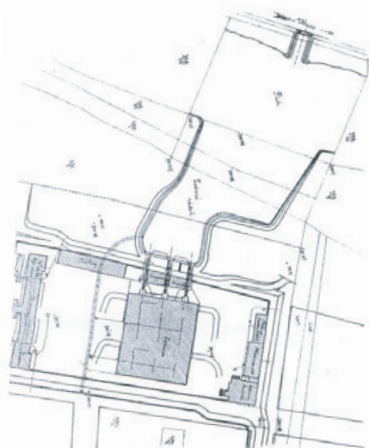
Stavební náklad mimo strojové a vnitřní zařízení činil 834 000 K. Zastavená plocha veškerými objekty stavebními obnáší 4982.30 m², z čehož na vlastní lednici připadá zastavené plochy 2651.32 m²; dvory mají plochu 9067.48 m². Ledová nádrž i se starou tůň má výměru 12 220.00 m². Pro vytvoření ledové nádrže provedena byla odkopávka 25 000 m³. Lednice má krychlový obsah 29 184.00 m³. Ukládá-li se led do výše 12.00 m nade dno, obnáší váha všeho ledu 199 152 q. Úhrnný náklad stavební, strojní s veškerými pozemky, inventárními zařízeními, s interkaláry a veškerými investicemi dosáhl obnosu 1 200 000 K.

HISTORICKÉ PLÁNY J. KOVAŘOVIČE

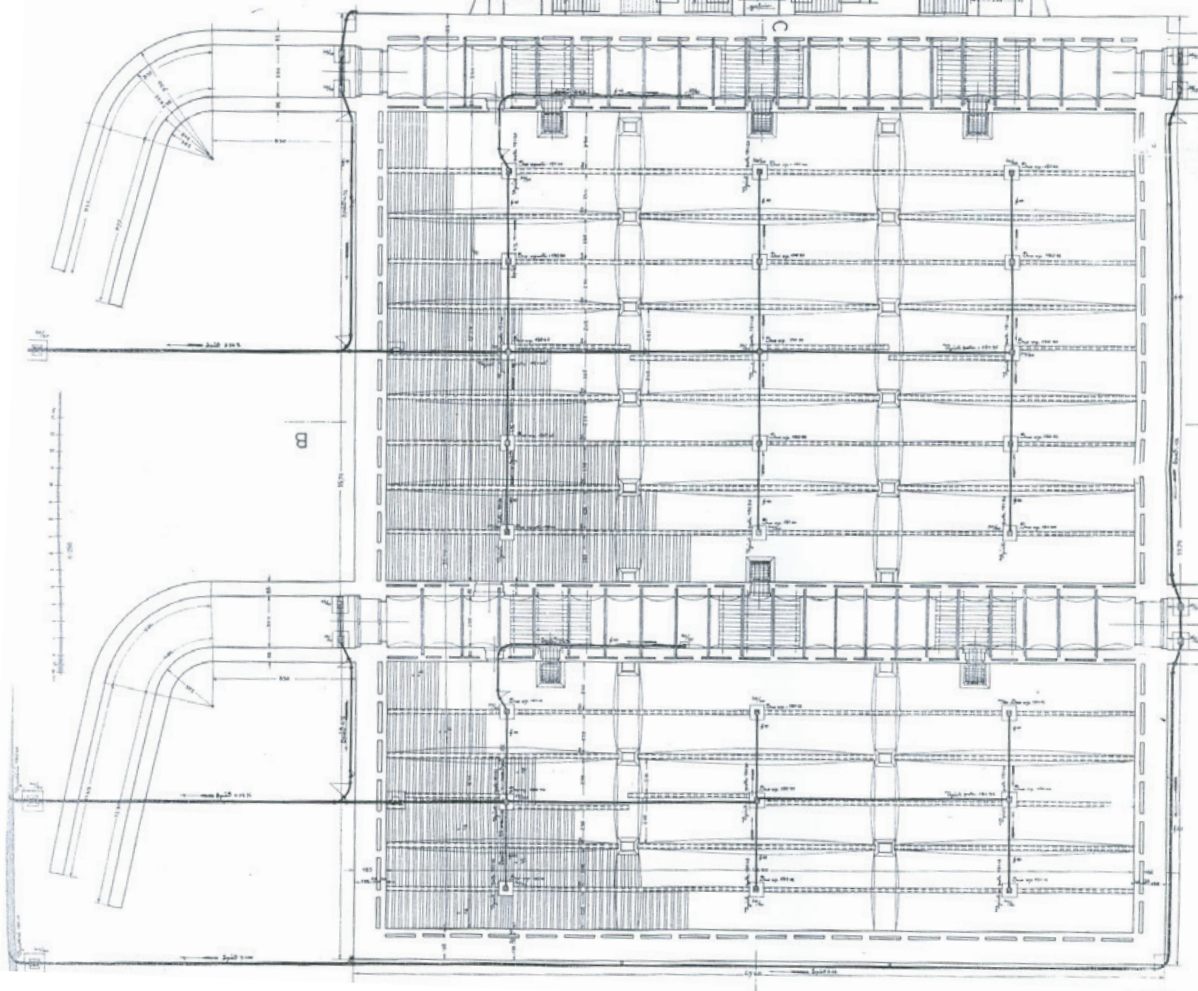
TECHNICKÝ OBZOR. R. 1912. TAB. 11-12.

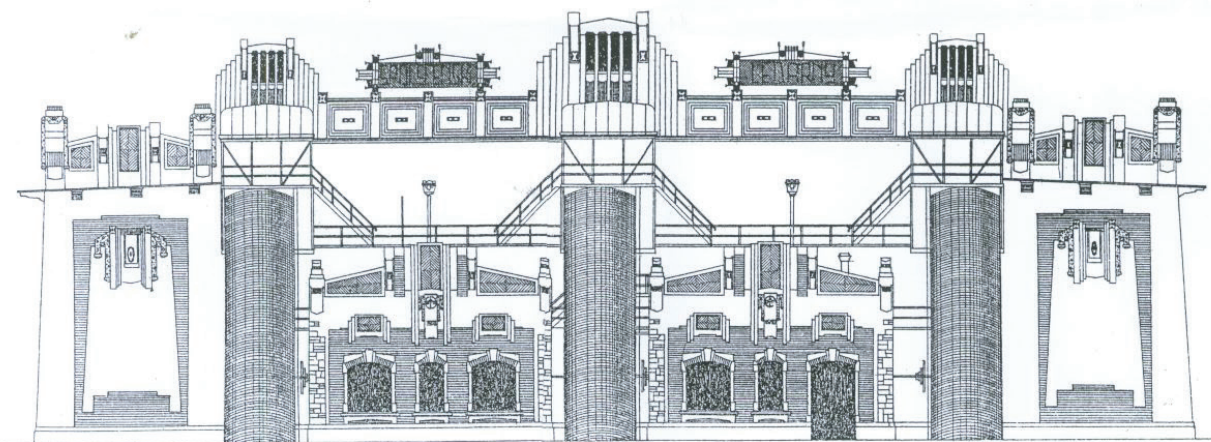
J. KOVAŘOVIČ : SPOLEČENSKÉ LEDÁRNY V BRÁNIKU.

Strojovny.

Situace 1:2880.

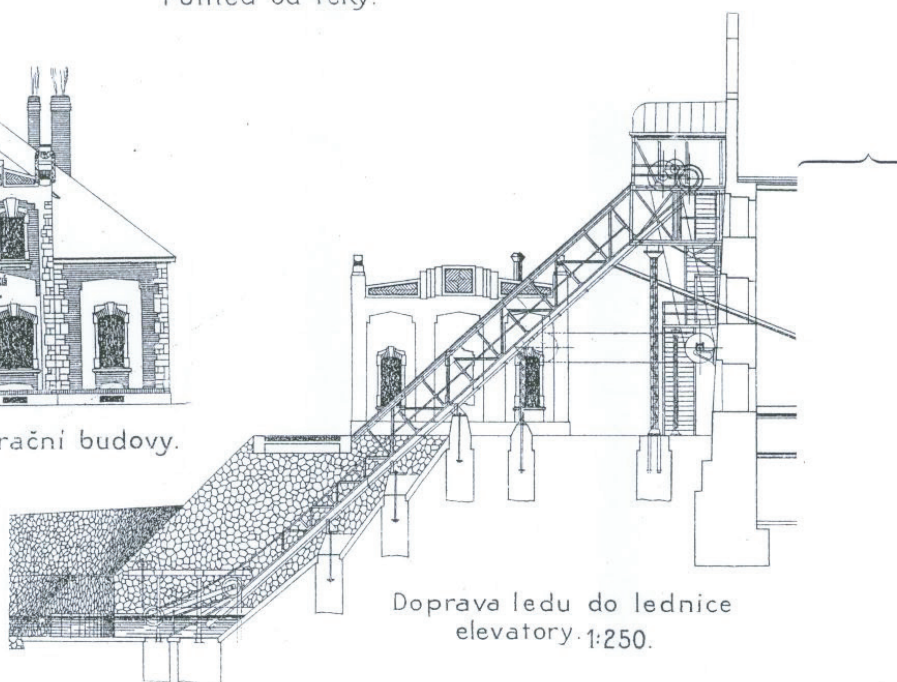

Pohled od řeky.

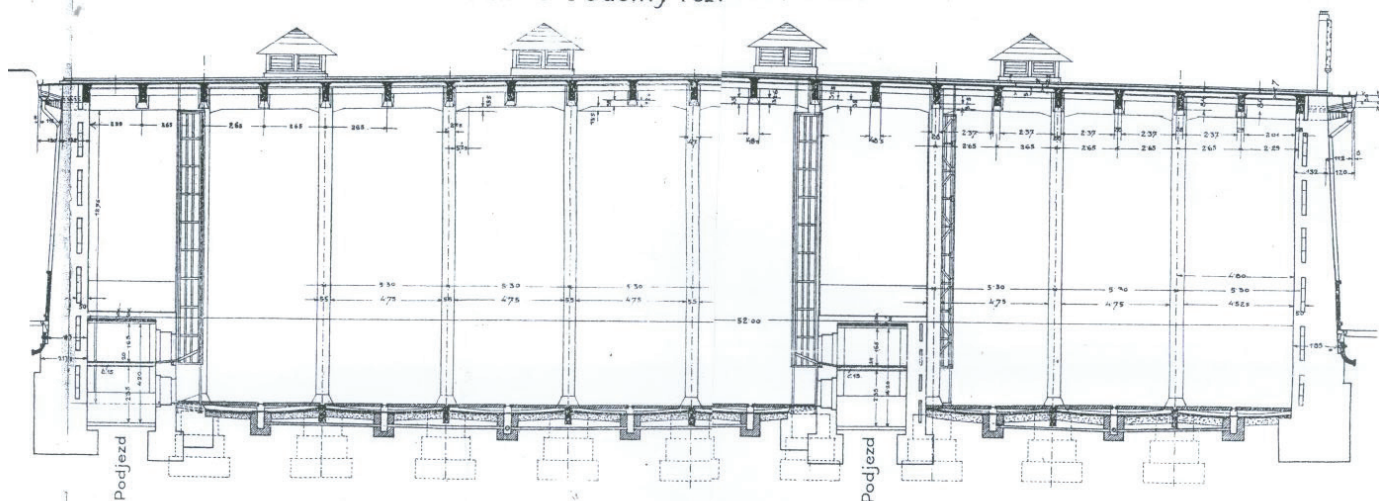

Vnější průčelí administracní budovy.
1:250.

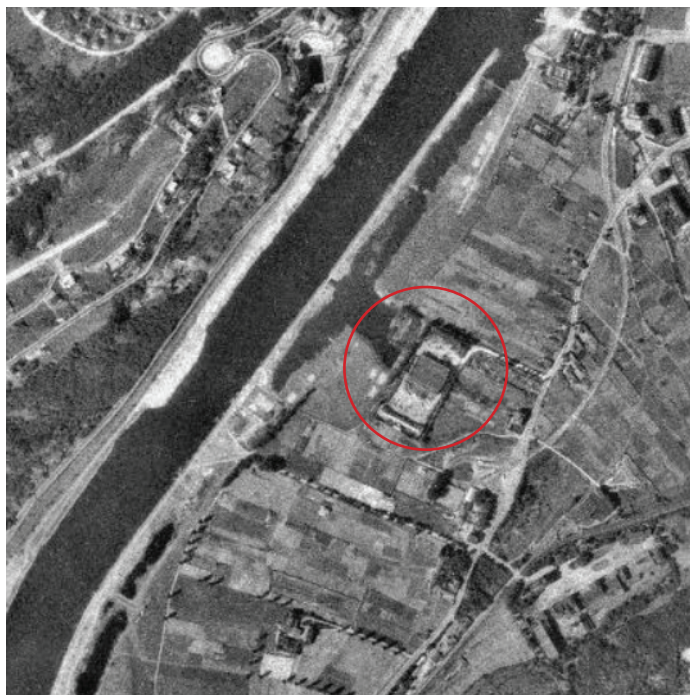

Doprava ledu do lednice
elevatory. 1:250.

Lednice. Podélný řez. C-D. 1:250

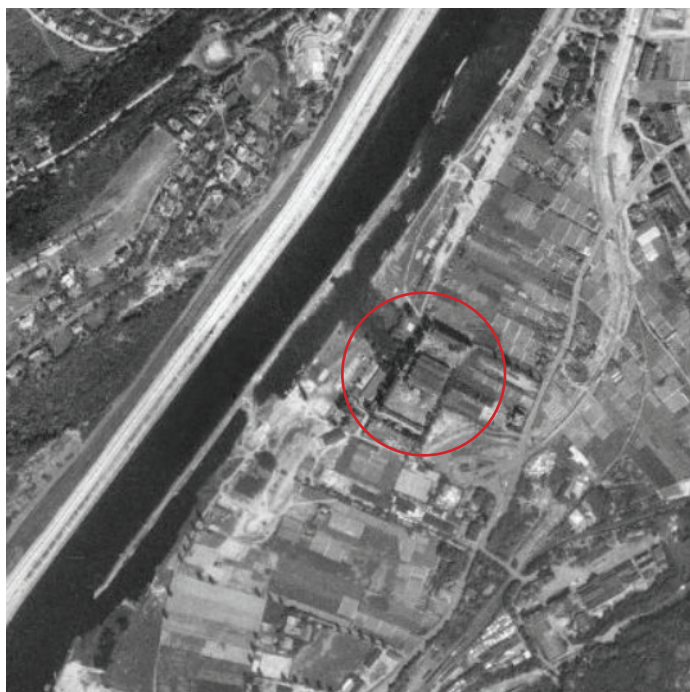

HISTORICKÝ VÝVOJ AREÁLU V MAPÁCH

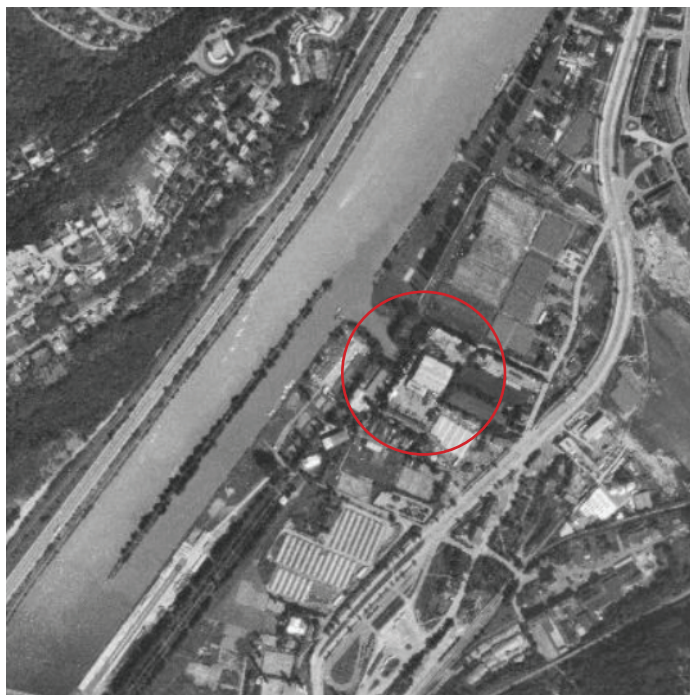
1938

Ledárny jsou zcela izolovaným prvkem v krajině.

1953

Začátek výstavby v blízkosti areálu Branických ledáren.

1975

V okolí ledáren vznikla tramvajová trať a točna.

2019

V roce 1988 dokončena stavba Jižní spojky.
Od roku 2005 se v blízkosti nachází sportovní areál Hamr Braník.

SOUČASNÁ SITUACE

OBJEKT A

Lednice areálu je bezpochyby dominantním prvkem, kdy monumentalita nejvíce uplatní především z východního pohledu nebo ze západního pohledu od řeky. Lednice o délce 52 m, šířce 43,9 m a výšce 14 m byla naprojektována na uskladnění 200 000 q ledu. Severní a jižní průčelí jsou řešena jako symetrická o sedmi polích vymezených lisenovými rámy. Střední pole je provedeno v hladké omítce, podobně jako základní plocha průčelí s lisenami i mělce odstupněným rámováním na boku lisen, zbývající vpadlá plocha je provedena z pálených cihel.

Obdobné členění jako má severní a jižní průčelí má též průčelí východní, avšak s tím rozdílem, že je šestiosé. Napříč přes střední dvojici polí je v jejich horní části situován nápis provedený v omítce „AKCIOVÉ LEDÁRNY“, opět v omítkovém rámování.

Západní průčelí obrácené k vodě opakuje v krajních polích při nárožích obdobné členění jako v předešlých průčelích, je však o poznání odlišné. Plocha průčelí je dnes značně poškozená v souvislosti s demontáží původně kovových konstrukcí, prolomena v osách vždy se dvěma řadami otvorů. Na průčelí jsou patrné zbytky po železné konstrukci.

OBJEKT B

Uzavírá nádvoří ledáren po jižní straně, jednopatrový s půdním patrem původně pro uložení sena. Ve střední části byly původně situovány konírny, nejen v úrovni přízemí, ale i v úrovni sklepů, přístupné rampami na dvorní straně. Objekt má několik zaslepených oken.

OBJEKT C

Původně tento objekt sloužil jako kolna pro povozy, který je přiložený k západní obvodové zdi je dlouhodobě neudržován a slouží dnes jako garáž pro auta.

OBJEKT D

Zhruba v ose západního průčelí objektu A přiléhá k západní ohradní zdi areálu dvojice drobných přízemních objektů lichoběžníkového obrysu původně souvisejících s dopravou ledu do ledárny.

V současné době jsou v objektu dílny, resp. jižně truhlárna, v pravo dílny.

OBJEKT E

Patrový objekt při severovýchodním nároží areálu dříve sloužil jako kancelář a bydlení pro zaměstnance ledáren.

OBJEKT F

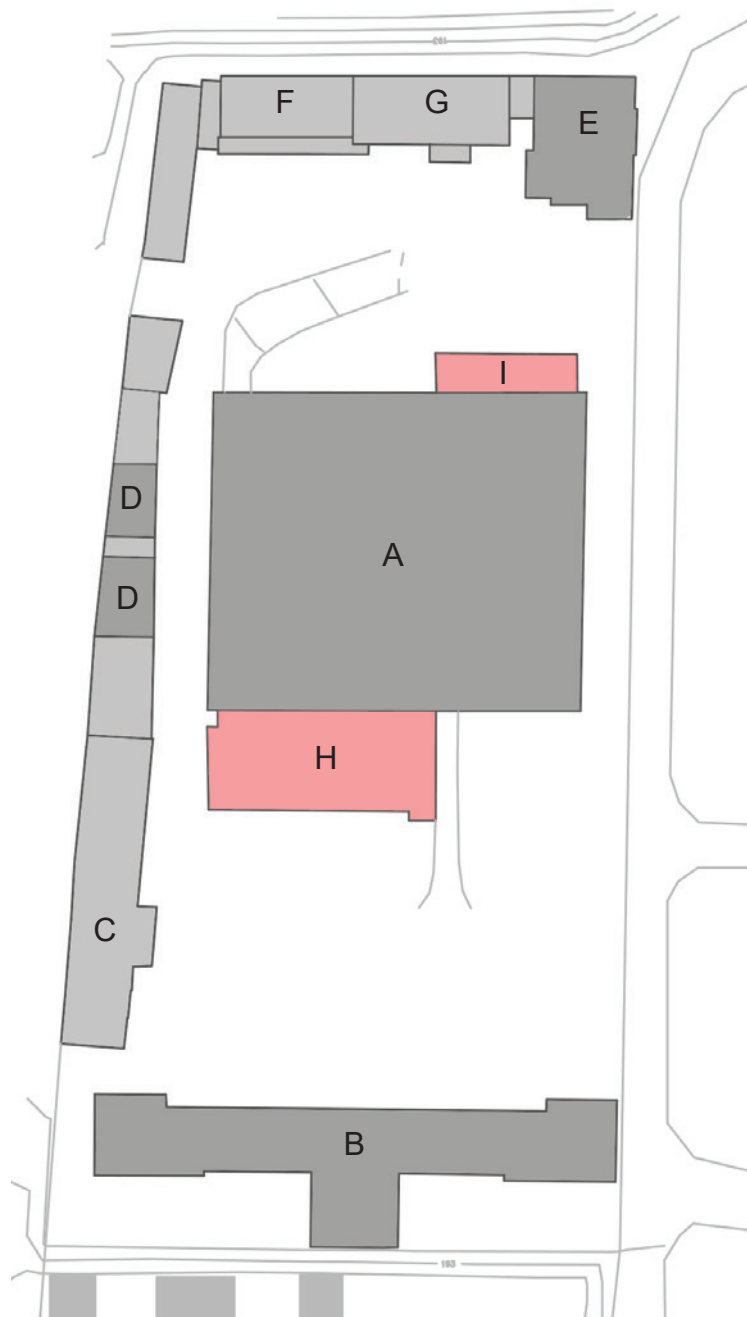
Přízemní objekt nacházející se v západní části severní ohradní zdi náleží k původním objektům v areálu.

OBJEKT G

Příčný dvoutrakt nacházející se mezi objekty E a F je v současné době využíván jako autoopravna

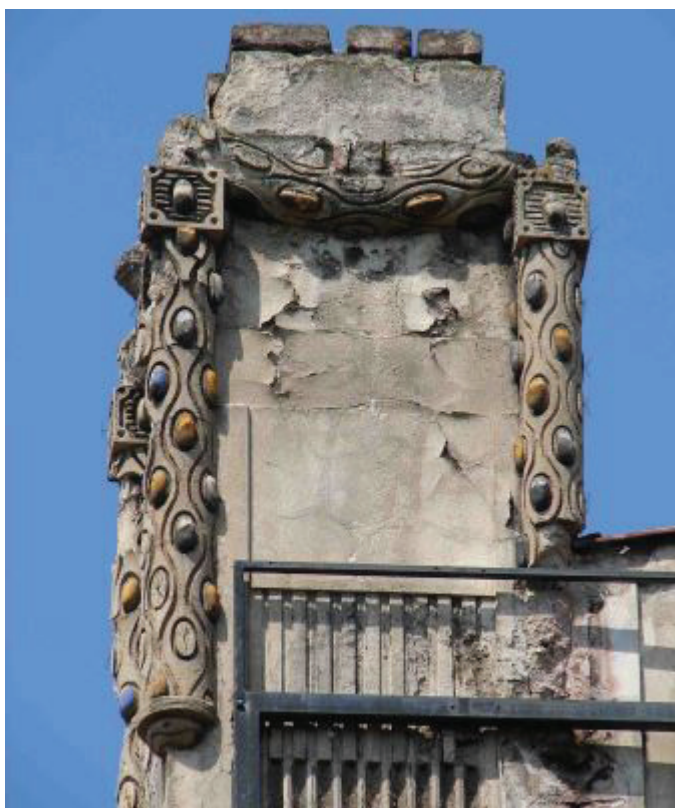
OBJEKT H + I

Zásadně rušivé objekty z šedesátých let 20.stol.

- Původní zachovalé objekty s architektonickou a technickou hodnotou
- Objekty respektující do jisté míry původní hmoty, přesto rušivé
- Výrazně rušivé objekty znehodnocující hodnotný objekt lednice

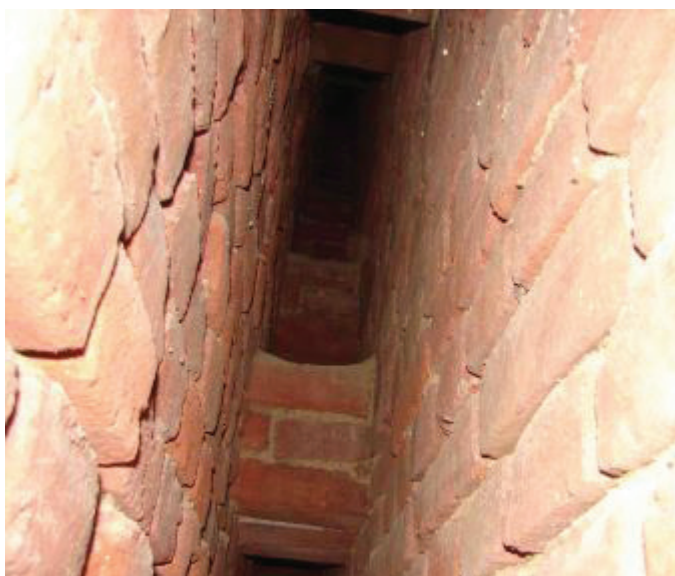
FOTOGRAFIE

Objekt A - ozdobný prvek ukončující sloupek

Objekt A - nároží

Objekt A - Vzduchová vezera v obvodové stěně

Objekt A - Interiér lednice

Objekt B - pohled z ulice Ledařská

Objekt C - kolna... autoservis... kola

Objekt D - Východní průčelí severní strojnovna

Objekt F - pohled na jižní průčelí objektů

DOPRAVA

V bezprostředním sousedství ledáren se nachází tramvajová trať, dvě autobusové zastávky a železniční nádraží.

Dopravní napojení pro auta je možné z ulice Modřanská, která je napojena na Jižní spojku a Barrandovský most.

Z tabulky je patrná dobrá dopravní obslužnost, kapacita MHD je nadimenzovaná na velký počet lidí a je možné přepravit až sto tisíc lidí během denního provozu.

Cyklotrasa A2.EV7.Vltavská je v rámci mého bádání nevhodně umístěna, což dokazuje i doporučené trasování na webu IPRu. Jelikož plánuji hlavní příliv turistů na ulici Ledařská (ve schématu styk zelené linky v areálu ledáren). rozhodl jsem se v rámci návrhu změnit polohu cyklotrasy, aby nedocházelo ke kolizi mezi cyklistou a chodcem (navrhovaný stav vyznačená červeně).

Dopravní obslužnost chci také podpořit podpořením lodní dopravy a vybudovat přístviště pro přívozy.

Současný stav MHD využití současných spojů	Tramvaje linky 2,3,17,21		Autobusy linky 106,121,250	
	Příjezd (počet osob)	Odjezd (počet osob)	Příjezd (počet osob)	Odjezd (počet osob)
max kapacita/den (6-23h)	75 000	75 000	23 500	23 490
zatížení/den (6-23h)	10 000	10 000		
max kapacita/hod	5 000	5 000	1 500	1 500

Pozn: Tabulka je pouze orientační.

•• Vyznačené cyklotrasy

● Autobusová zastávka

● Tramvajová zastávka

● Železniční zastávka

— Komunikace celoměstského významu

— Komunikace městského významu

— Tramvajová trať

— Železniční trať

ÚZEMNÍ PLÁN

ZVO - ostatní

Území sloužící pro areály a komplexy specifických funkcí nebo jejich kombinace a pro koncentrované aktivity neuvedené v jiných zvláštních územích.

Funkční využití:

Obchodní zařízení s plochou nepřevyšující 15 000 m² prodejní plochy, stavby a zařízení pro veřejnou správu, stavby a zařízení pro administrativu, zařízení veřejného stravování, hotelová a ubytovací zařízení, víceúčelové stavby a zařízení pro kulturu a sport, stavby a zařízení pro výstavy a kongresy, velké sportovní a rekreační areály, sportovní zařízení, vysoké školy a vysokoškolská zařízení, kulturní stavby a zařízení, muzea, galerie, divadla, koncertní sítě, multifunkční kulturní a zábavní zařízení, archivy a depozitáře, církevní zařízení, technologické a vědecké parky, inovační centra, školská zařízení, zdravotnická zařízení, veterinární zařízení, zařízení sociální péče, zařízení záchranného bezpečnostního systému. Služební byty², služby (pro uspokojení potřeb území vymezeného danou funkcí).

Doplňkové funkční využití:

Drobné vodní plochy, zeleň, cyklistické stezky, pěší komunikace a prostory, komunikace vozidlové, nezbytná plošná zařízení a liniová vedení TV. Parkovací a odstavné plochy, garáže (to vše pro uspokojení potřeb území vymezeného danou funkcí).

Výjimečně přípustné funkční využití:

Zvláštní komplexy obchodní, vysokoškolské a pro kulturu a církve, drobná nerušící výroba¹ plochy a zařízení pro skladování (související s vymezeným funkčním využitím), sběrný surovin a malé sběrné dvory. Čerpací stanice pohonných hmot, stavby, zařízení a plochy pro provoz

PID.

Pozn.:

¹ jako drobná nerušící výroba a služby nelze v tomto případě povolit autoservisy, klempírny, lakovny, truhlárny, betonárky a další provozy vyžadující vstup těžké nákladové dopravy do území a dále čerpací stanice pohonných hmot.

² ve smyslu znění zákona č. 102/1992 Sb., kterým se upravují některé otázky související s vydáním zákona č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje Občanský zákoník, ve znění pozdějších změn.

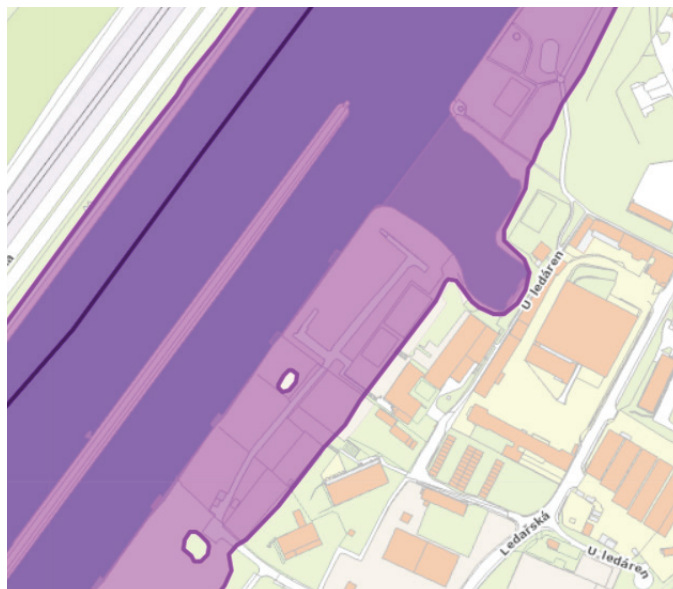
www.geoportalpraha.cz, © Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy, stránka vytvořena: 9.2.2020 18:23:54

0 125 250 m

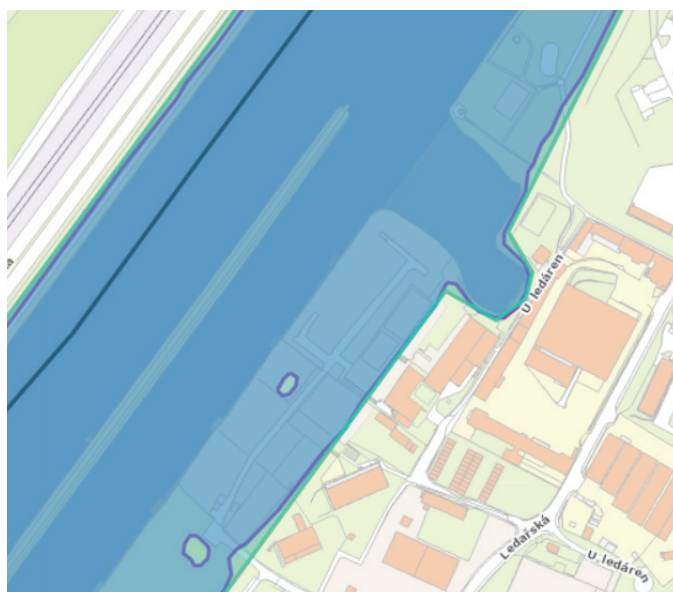
VZTAH K ZÁPLAVOVÉMU ÚZEMÍ

Branické ledárny se tyčí přibližně 5 metrů nad ustálenou hladinou řeky Vltavy. Následující zjištění pro mne bylo velice překvapující, neboť jsem tyto schémata viděl před přečtením článku Josefa Kovařoviče, který o dané problematice záplav hovořil a byl si tohoto rizika vědom, což dokazují i následující mapy.

Areál ledáren nebyl ničivou vodou postižen ani v roce 2002, kdy se hovořilo o tisícileté vodě. Poloha ledáren nám pokládá otázku, zda je ohrožena vzdušným vztlakem. Aby dno lednice náležitě vzdorovalo vodnímu vztlaku a vodu nepropouštělo, byla za tímto účelem položena, urovňována a dobře napěchovaná izolační vrstva mastného a neporézního jílu v tloušťce 30 cm, která brání vnikání vody a zemních výparů do lednice. Díky tomu nedošlo k poškození ani spodních staveb.

Průtok pětileté vody s PPO, 1770 m³/s

Průtok dvacetileté vody s PPO 2720 m³/s

Průtok padesátileté vody s PPO, 3150 m³/s

Průtok stoleté vody s PPO, 4020 m³/s

Průtok v roce 2002 s PPO, 5160 m³/s

SHRNUTÍ ANALÝZ

BILANCE DOPRAVNÍ OBLSUHY AREÁLU

V bezprostředním sousedství ledáren se nachází tramvajová trať, dvě autobusové zastávky a železniční nádraží. Dopravní napojení pro auta je možné z ulice Modřanská, která je napojena na Jižní spojkou a Barrandovský most.

TERÉN

Okolí areálu je převážně rovinného charakteru. Terén stoupá znatelně až za Branickým pivovarem a klesá pozvolna k řece.

ZELEŇ

V území je dostatek zeleně, především podél Vltavy, kde se táhne hustý zelený pás, který je součástí biokoridoru.

FUNKČNÍ VYUŽITÍ

Území působí nesjednoceně a roztříštěně. Potenciál území není zdaleka využit. Citelný je kontrast mezi historickými objekty s řádem a chaotickým okolím, které tvoří převážně nízkopodlažní objekty sloužící jako garáže, sklady či dílny. Jsou zde ale i pozitivní prvky v podobě parků, cyklostezek a dostatečné zázemí pro sportovní vyžití.

TEPLOTNÍ STABILITA

Objekt je unikátní svojí konstrukcí, která historicky sloužila ke klimaticky velmi náročnému uchování ledu. Obvodové zdivo lednice je mohutné, při patě dosahuje obvodová zeď tloušťky 250 cm, v koruně 130 cm, při nárožích i v délce

průčelí jsou patrné šikmé líce. Podle publikovaných technických údajů z doby krátce po realizaci vytváří vlastní izolaci 25 cm silná vzduchová vrstva umístěná při vnitřním líci obvodových zdí, podobně je řešena údajně dutá konstrukce stropu a střechy. Na střeše je položena asfaltová korková deska tloušťky 10 cm.

To vytváří vhodné podmínky pro udržení stálé teploty při výkyvech počasí napříč rokem.

HORNÍ PŘIROZENÉ OSVĚTLENÍ

Ventilace byla zajištěna 13 světlíky ve stropní konstrukci, které měly dřevěné nástavce se sklápěcími žaluziemi. Východní průčelí je ve spodní části prolomeno dvojicí větracích otvorů. Dá se očekávat, že budou horní světlíky ve špatném stavebně technickém stavu. Po obnovení stavebních konstrukcí a konstrukcí střechy včetně zachování principu osvětlení prostoru by interiér ledáren získal velmi výhodné vrchní přirozené osvětlení, které by bylo ideální např. pro umístění galerie či muzea.

SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

- dochovaná secesní stavba s ideálními podmínkami pro umístění stálé výstavy
- okolní příroda - těsná blízkost Vltavy, výhledy do okolí
- nedaleké sportovní vyžití - břeh Vltavy, cyklotrasa A2
- areál je dobře napojen na dopravní infrastrukturu
- atraktivní okolí pro turistiku
- umístění lokality
- součást systému celopražské zeleně

+

SLABÉ STRÁNKY

- chátrající kulturní památka
- dnes roztroušená zástavba převážně skladů a garáží
- Jižní spojka jako bariéra
- lokalita bez stálých obyvatel
- území nepůsobí jako celek
- rozsáhlé demolice

-

?

!

PŘÍLEŽITOSTI

- současný trend konverzí bývalých průmyslových areálů v kulturní volnočasová centra
- Alfons Mucha a jeho díla jsou celosvětově známá a přitahují návštěvníky ze všech koutů světa
- poptávka návštěvníků po rozmanité nabídce kulturního vyžití - workshopy, semináře, kurzy
- odlehčení turisticky přetíženého centra ve smyslu přesunu turistů do další atraktivní zóny

HROZBY

- vlivem globálních událostí dojde ke snížení turistického ruchu
- konkurence dalších pražských brownfieldů
- vysoká investice do zlukrativnění širšího okolí ledáren

DVA SECESNÍ UNIKÁTY

V době, kdy ledaři dobývají obří ledové kvádry, aby je uložili v areálu Branických ledáren, Alfons Mucha v ateliéru na Zbirohu začíná malovat Slovanskou epopej - monumentální historii slovanstva ve dvaceti obrazech.

Objekt lednice je pro umístění Slovanské epopeje vhodný a věřím tomu, že je důstojným místem

- hala 53/52m a 18m světlé výšky
- záchrana dvou secesních památek
- objekt lednice zaručuje teplotně a vlhkostně stabilní prostředí
- projekt je v souladu s územním plánem
- minimální povolovací procesy a rizika, bez nutnosti měnit územní rozhodnutí
- snadná dopravní dostupnost
- rekonstrukce areálu ledáren je finančně méně náročná oproti novostavbám.
- přání Alfonse Muchy, aby jeho životní dílo zůstalo v Praze, které také epopej odkázal
- každý transfer obrazy poškozuje, ledárny by mohly být trvalým místem pro obrazy s možností restaurování IN SITU, aby se zabránilo poškození obrazů v důsledku přemístění.
- očekávaná roční návštěvnost přes 300 tisíc.
- objekt je mimo záplavové území
- oživení turisticky nevyužitě lokality v širším centru Prahy

obr.5 - Alfons Mucha

NÁZORY NA SLOVANSKOU EPOPEJ

„... bude to poučné pro cizí turisty a dobré pro cizinecký ruch. Tak tedy stará otázka je tu znovu a dnes, kdy je dar vyhotoven, doléhá to imperativněji než před patnácti lety: „Kam teď s tím?“

Josef Čapek (Lidové noviny. str. 7, 15.11. 1928)

„Mucha měl ideu, která mu byla drahá, a kterou si dal jako úkol. On chtěl udělat něco jako Národní divadlo – sám. A já nesnáším, když se tomu teď polovzdělaný kunsthistorici posmívají. Je to velkolepý výkon evropského akademizmu, ať si kdo chce co říká.“

Jiří Načeradský (rozhovor s malířem pro přílohu Lidových novin č. 20, 20. 5. 2011)

„Myšlenkově je to bezesporu největší umělecké dílo, které kdy český umělec vytvoří. Zvládnout takovou plochu, na dvacet dílů rozdělenou, nakreslit tyto davy postav, namalovat tolik různých výjevů, procítit tolik rozmanitých nálad vzduchu, tolik interiérových celků, tolik barevných harmonií – je velkým uměleckým činem.“

František X. Harlas (citace historika umění z článku novinky.cz, 18.5.2012)

“Je to jen dokument dobové mentality, směšný nacionalistický konstrukt. Opožděný, umělecky plochý, nepovedený. Je to něco, co je dokumentem doby a opožděného panslavismu.”

Martin C. Putna (rozhovor pro Český rozhlas, 14. 2. 2017)

„Asi čtyři obrazy jsou dobré. Ten zbytek je špatný. Vždyť to vypadá, jako by to malovali dva různí lidé. Nevím, co se Muchovi stalo. I mistr tesař se někdy utne.“

Radomíra Sedláková, kurátorka Národní galerie (z osobního rozhovoru 31. 3. 2017)

ALFONS MUCHA

Světověznámý český malíř, grafik a návrhář, který se proslavil zejména užitym uměním (plakáty, etikety, knihy, šperky, nábytek). Stěžejní představitel dekorativního secesního stylu, jenž určoval „vzhled“ tehdejší doby. Jeho jméno a působení jsou spojeny především s Paříží, kde dlouhé roky žil.

Pojmy „le style Mucha“ nebo také „art nouveau“ či „nejznámější secese“ označují poslední z univerzálních stylů. Na přelomu 19. a 20. století ovládl vše – od architektury přes nábytek až po módu a nálepky na sušenkách. Tento malířský rukopis je spojen se jménem Alfonse Muchy, muže, díky němuž je secese stále živá. Byl jejím nejvýznamnějším představitelem, v Americe jej vítali a ctili jako největšího dekorativního umělce světa. Jeho vstupenkou na výsluní přitom nebyla vznešená salonní plátina, ale obrazy ulice – plakáty.

Cesta Alfonse Muchy k postavení obdivovaného umělce nebyla krátká.

Vedla z rodných Ivančic přes Brno, Vídeň, Mnichov a Paříž... (Mimo jiné i přes nepřijetí na pražskou Akademii výtvarných umění, kde jej odmítli pro nedostatek talentu.)

Jako ilustrátor a autor reklamních kreseb pro francouzský divadelní časopis nebyl neúspěšný, ale o slávě se rovněž hovořit nedalo.

Přišla prakticky ze dne na den. Sarah Bernhardtová, tehdejší pařížská divadelní heroina nejvyššího jasu, si u něj v roce 1894 objednala plakát na představení Gismonda, uváděné ve slavném divadle de la Renaissance. Zapůsobil jako zjevení. Něco, co tu ještě nebylo. Mucha naplno využil možností poměrně nedávno významně zdokonalené technologie litografického tisku.

Nevytvořil jen pouhé slovní sdělení více či méně doplněné obrázkem, jak bylo tehdy většinou zvykem. Propojil typografii s kresebnými liniemi, vytvořil skutečný obraz, ucelené a působivé vizuální dílo. Sarah byla nadšená, protože plakát nikdo nepřehlédl. Lidé byli fascinováni. Spolupráce s herečkou trvala dlouhých pět let a přinesla Muchovi řadu dalších nabídek.

Tím, že dal Mucha již jako ceněný umělec v dalších letech tvář nespočtu plakátů, vinět, nálepek, šperků, kalendářů a okrášlil všednodennost výjimečnými dekory, obohatil dějiny umění více než autoři slovních pláten, na něž padá v muzeích, galeriích a salonech prach zapomnění.

Je považován za jednoho ze zakladatelů plakátové tvorby, v současném kontextu bychom nejspíše řekli outdoorové reklamy. Pravděpodobně intuitivně vycítil, že nejsilnějším magnetem pro spotřebitelovo oko není produkt sám, ale emoce, jež jsou s ním spojeny. A jsou-li zachyceny ve tváři krásné ženy, efekt je ještě mocnější.

Historik umění Karel Srp k tajemství přitažlivosti jeho děl uvádí: „Jejich nosnou osou se totiž stalo krásné dívčí tělo, vetknuté do bohatých, původních ornamentálních vzorců. Okamžitě upoutávalo pozornost. Tato jedinečnost v tehdejší umění autorovi zajistila oblíbenost až do dnešních dnů. Muchovi se podařilo vystihnout nejen ideál dobové krásy, ale i nový přístup k reklamě, který je používán dodnes, kdy výrobky propagují světové modelky. Mucha navíc, protože šlo o tisk, otevřel plakát široké veřejnosti, umožnil jí, aby si jej mohla koupit a vyzdobit si jím domácnosti. Dal rovněž vysokou úroveň nejrůznějším příležitostným tiskům, v jejichž úpravě ukázal, že lze všední den přeměnit ve svátek.“ [3]

SLOVANSKÁ EPOPEJ

Slovanská epopej je cyklus dvaceti velkoformátových obrazů, kterým se malíř Alfons Mucha snažil shrnout dějiny slovanských národů. Cyklus vznikl v letech 1912-1926 v ateliéru na zámku Zbiroh na zakázku a za finanční podpory miliardáře Charlese R. Crana. Mucha hotové obrazy postupně předával městu Praze.

Alfons Mucha s přál zachytit dějiny Slovanstva v kolekci obrazů, která mají symbolizovat jejich cestu dějinami. S myšlenkou o vytvoření tohoto díla si pohrával už v Paříži, kvůli nedostatku financí však z jeho plánů sešlo. Po svatbě s Marií Chytilovou v Chicagu se potkal s bohatým průmyslníkem Charlesem R. Cranem, kterému se svěřil se svou vizí a poprosil ho, zda by spolufinancoval tento velkolepý plán. Ch.R. Crane souhlasil a byl ochoten nést veškeré náklady spojené s vytvořením Slovanské epopeje.

Mucha tedy neváhal a roku 1910 se vrací do rodné země, kde si pronajal část zámku na Zbirohu, kde vzniklo dílo, které mu celkem zabralo 18 let. Dokončil ji v roce 1928 a spolu s Ch.R. Cranem ji slavnostně předal Praze a veškerému československému lidu.

Obrazy byly za druhé světové války loženy koncem roku 1943 v zámku na Slatiňanech, aby jim nehrozilo poškození před bombardováním.

V 50. letech byly převezeny do Moravského Krumlova a za pomoci místních občanů došlo k restaurování. Obrazy se poté na zdejším zámku začaly vystavovat v srpnu roku 1963. Dne 8. listopadu 2010 se stala Slovanská Epopej movitou kulturní památkou.

Majitelem obrazů je od roku 1928 město Praha, kterému spolu s Ch.R. Cranem věnovaly za podmínky, že město na vlastní náklady vystaví budovu k tomuto účelu. Nestanovil však pro vystavení Slovanské epopeje žádné konkrétní da-

konverze areálu Branických ledáren
Tomáš Rain

tum a tato podmínka nebyla doposud splněna. Ač došlo ke zmínce nové budovy, sám Mucha přemýšlel o mnoha stávajících objektech v jeho době, kde by mohly být obrazy vystaveny.

Dědic malíře Alfonse Muchy John Mucha žádal od roku 2016 vrácení cyklu obrazů. Argumentoval tím, že Praha stále nesplnila podmínku daru a nepostavila pro epopej vlastní galerii.

Soudní spor s Johnem Muchou uzavřel v říjnu 2017 pravomocným rozsudkem Městský soud v Praze. Ten rozhodl, že Slovanská epopej patří Praze. [7]

V 2018 bylo Nejvyšším soudem rozhodnuto o vrácení kauzy zpět Městskému soudu pro nedostatečné zdůvodnění rozhodnutí.

V roce 2019 byl spor odložen a proběhlo vyjednávání o důstojném trvalém umístění díla, nebo jeho případný návrat do autorova rodného kraje, tedy na zámek v Moravském Krumlově.

Nyní počátkem roku 2020 bylo rozhodnuto soudem zapůjčit Slovanskou epopej Moravskému Krumlovu na pět let. Smlouvu podepíše město až po vyhodnocení zkušebního provozu zámku. To nebude dříve, než na konci srpna. [7]

1. Slované v pravlasti

Výjev z 3. -6. století zobrazuje slovanské předky, skrývající se před nájezdníky.

„...Nelítostným osudem byli Slované postaveni do prostředí nejvýše nepříznivého. Sami zemědělci, tedy kultury velice pokročilé, oblíklíčení byli sousedy - národy všeho druhu...“

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1912

2. Slavnost Svantovítova na Rujáně

Obraz zachycuje oslavy sklizně na počest pohanského boha Svatovíta v posvátném místě chrámu Arkony, jež bylo cílem poutníků v 8. až 10. století našeho letopočtu.

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1912

3. Zavedení slovanské liturgie na Velké Moravě

Obraz znázorňuje čtení papežské buly knížeti Svatoplukovi ve Velehradu v 9. století. Jeho předchůdce Rostislav požádal byzantské mnichy Cyrila a Metoděje, aby předložili části Bible a ostatní liturgie, a tento krok pobouřil německé biskupy i Řím

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1912

4. Car Simeon bulharský

Car Bulharů a také Řeků Simeon je považován za zakladatele slovanské literatury. Původně mnich, dosáhl velkého vlivu mezi lidem za svého působení v armádě. Po získání panovnického titulu proslul jako učenec, který nechal přeložit množství významných byzantských textů do slovanštiny.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1923

5. Přemysl Otakar II., král železný a zlatý

Král Přemysl Otakar II. proslul v historii české země svými vojenskými a politickými úspěchy. Obraz znázorňuje vítání hostů k jeho svatebnímu obřadu.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1924

6. Štěpán Dušan Srbský a jeho korunovace

Korunovace srbského cara Štěpána Dušana východořímským císařem, byl významným vojevůdce, který po pádu byzantského impéria rozšířil slovanské državy dále na jih. V roce 1346 byl korunován za císaře v Srbsku a v Řecku. Prosadil slovanský zákoník, který byl používán po celé tehdejší říši římské.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1923

7. Jan Milíč z Kroměříže

Významná postava církevního světa 14. století. Pocházel z Moravy, ale věhlasu si dobyl v Praze. Svou hlubokou vírou a výmluvností uchvátil lid všech vrstev a bojoval proti prostoplášnostem rozmařilého středověku.

Rozměr: 620 x 405 cm
Rok vzniku: 1916

8. Po bitvě u Grunwaldu

Na počátku 15. století docházelo k četným vojenským výbojům Řádu německých rytířů do severoslovanských zemí. Na obranu proti těmto útokům uzavřeli králové Vladislav Jagellonský a Václav IV. spojeneckou smlouvu, jež se poprvé zúročila ve vítězné bitvě u Grunewaldu v roce 1410

Rozměr: 405 x 610 cm
Rok vzniku: 1924

9. Kázání Mistra Jana Husa v kapli Betlémské

Jan Hus je symbolickou postavou reformačního hnutí, jež se utvářelo v Čechách a na Moravě v průběhu 15. století. V roce 1412, kdy byli v Praze zavražděni tři jeho mladí stoupenci, sledoval lid všech vrstev s velkou účastí Husova kázání v Betlémské kapli. Účastnil se i zakladatel kaple, kupec Kříž, a také Jan Žižka.

Rozměr: 610 x 810 cm
Rok vzniku: 1916

10. Schůzka Na Křížkách

Po upálení Mistra Jana Husa převzal vedení reformistů radikální plzeňský kněz Václav Koranda. Podporoval způsob tzv. přijímání pod obojí. V obraze káže 30. září 1419 shromážděným bratřím na Křížkách, že pro obranu víry je potřeba i zbraní. Znamená to počátek přechodu od náboženského husitského hnutí k válkám.

Rozměr: 620 x 405 cm

Rok vzniku: 1916

11. Po bitvě na Vítkově

Na počátku husitských vále císař Zikmund okupoval Prahu. Táborští husité přistěchali Pražanům na pomoc. Opevnili na vrchu Vítkově, který uhájili proti přesile křížáckých vojsk, neboť v rozhodujícím okamžiku bitvy jim na pomoc přispěchali Pražané.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1923

12. Petr Chelčický

Tato kompozice je velmi podobná výjevu po bitvě na Vítkově, ale zobrazuje zcela jiný úsek husitských válek. Malé město Vodňany se stalo dějištěm zuřivé bitky mezi válčícími stranami. Jeho obyvatelé, naplnění hněvem a smutkem z ohněm vypalovaných obydlí, se uchylují k Petru Chelčickému, kazateli víry.

Rozměr: 405 x 620 cm

Rok vzniku: 1918

13. Jiří z Poděbrad, král obojího lidu

V roce 1430 ukončil Řím křížové výpravy do českých zemí a uznal nároky husitů. Když si pak české stavy v roce 1458 zvolili svého panovníka Jiřího z Poděbrad, vznikla příležitost opět stmelit odkloněné věřící... Okny do královské komnaty se v obraze derou paprsky slunce jako příslib nově zrozené svobody.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1923

14. Hájení Sigetu proti Turkům

Mucha zachycuje moment exploze a zároveň příprav k bitvě, proto je celý obraz rozdělen sloupem temného dýmu, předznamenávajícího nastávající zkázu a symbolizujícího lidské oběti. Oba stěžejní momenty hrdinství slovanského lidu totiž nemohly nastat současně, avšak jsou hodny zobrazení.

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1914

15. Bratrská škola v Ivančicích

Budoucnost Jednoty je předpovídána rorýsi, kteří krouží kolem věže kostela a připravují se na odlet do přívětivějších krajin. Stejně tak hnutí bratří bude nuceno po bitvě na Bílé hoře přesídlit do ciziny.

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1914

16. Jan Ámos Komenský, učitel národů

V popředí jsou jeho následovníci, kteří bědují nad jeho smrtí. Osamění a izolace Komenského je podtržena šedivostí moře a oblohy. Plamínek naděje přicházející z malé lucerny nalevo symbolizuje naději lepších zítřků pro celou slovanskou vlast.

Rozměr: 405 x 620 cm

Rok vzniku: 1918

17. Mont Athos

Hora Athos zobrazená na plátně je nejposvátnějším místem pravoslavné církve. Na spodní části díla jsou zobrazeni poutníci, vzdávající hold svatým artefaktům, které hlídají kněží.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1926

18. Přísaha „Omladiny“

Dvě osoby napravo jsou namalovány pouze bílkovou temperou. Nebyly nikdy dokončeny olejovými barvami. Proto nebyl obraz nikdy vystavován za Muchova života. Tento fakt berou někteří znalci jako důkaz toho, že epopěj nebyla nikdy dokončena.

Rozměr: 405 x 480 cm

Rok vzniku: 1926-28

19. Zrušení nevolnictví na Rusi

Nevolnictví bylo zrušeno v Rusku až v roce 1861, o mnoho let později než ve zbytku Evropy. Obraz zachycuje zvěstování vydaného ediktu na Rudém náměstí. Ruský lid však neví, co s nabytou svobodou udělá, nejistota a strach z budoucnosti je zobrazen na většině postav kompozice.

Rozměr: 610 x 810 cm

Rok vzniku: 1914

20. Apotheosa z dějin Slovanstva

Zastřešení celé ságy zobrazující vizi slovanského triumfu jako příklad pro celé lidstvo. Mucha používá čtyři různé barevné odstíny, aby prezentoval různé aspekty slovanské historie: Modrá - mytické rané období, červená - války husitů, černá - nepřátelé slovanů, žlutá - ti, kteří přinášejí vznešenou svobodu, mír...

Rozměr: 480 x 405 cm

Rok vzniku: 1926-28

JAK EPOPEJ VYSTAVOVAT

Obrazů je celkem 20 a dělíme je podle velikosti na 6 typů. Budeme respektovat doporučené umístění obrazů 30-50 cm nad zemí (má své opodstatnění, jelikož to tak Mucha zamýšlel a odpovídá tomu perspektiva na obrazech).

Abych zjistil ideální odstupovou vzdálenost pro každý obraz, vycházel jsem z „pohodlného“ zorného pole, tedy 60° úhel pro horizontální vnímání a 55° pro vertikální.

Minimální doporučené vzdálenosti pro všechny typy obrazů jsou tedy následující:

Typ A: 10,7 m

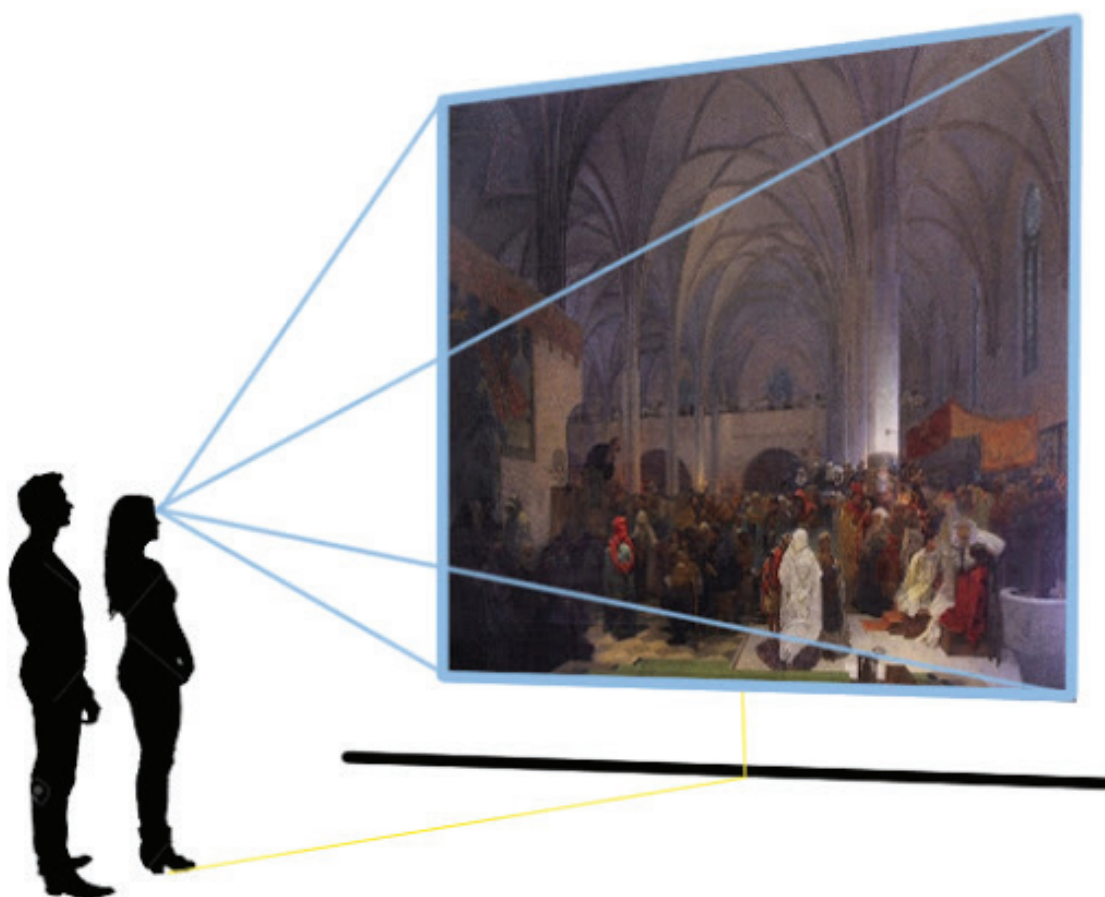
Typ B: 7,95 m

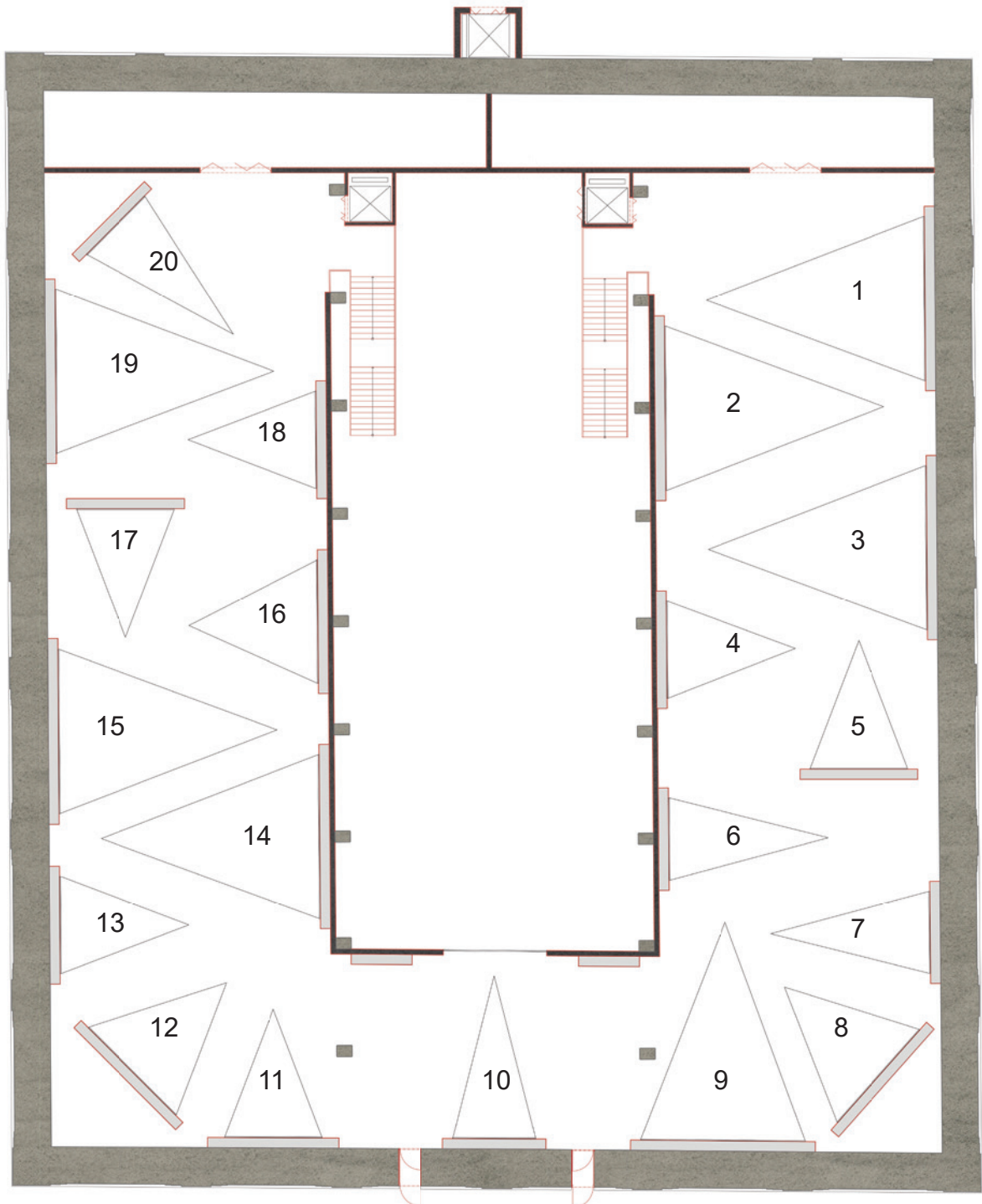
Typ C: 6,30 m

Typ D: 6,30 m

Typ E: 10,9 m

Typ F: 6,30 m

REFERENCE

UHELNÝ MLÝN

Autor: Atelier Hoffman | Patrik Hoffman
Adresa: areál Šroubáren 40, Libčice nad Vltavou

Stavba Uhelného mlýna pochází přibližně z roku 1900. Původně dvoupodlažní zděná budova o rozměrech 12,1 x 17,5 m a výšce 11 m byla v roce 1965 dodatečně rozdělena ocelovou konstrukcí na podlaží tři. Od té doby sloužila především pro skladování a zásobování.

ČERNOUHELNÝ DŮL ANSELM

Autor: Josef Pleskot
Adresa: Landek Park, Ostrava

Svůj název získal podle syna dalších majitelů, jimiž byli od roku 1843 Rothschildové. V průběhu 2. světové války byl součástí koncernu Reichswerke Herman Göring a v roce 1945 byl začleněn do národního podniku Ostravsko-karvinské kamenouhelné doly Ostrava (později OKD). Název změnil tento nejstarší štolový uhelný důl na Ostravsku ještě několikrát.

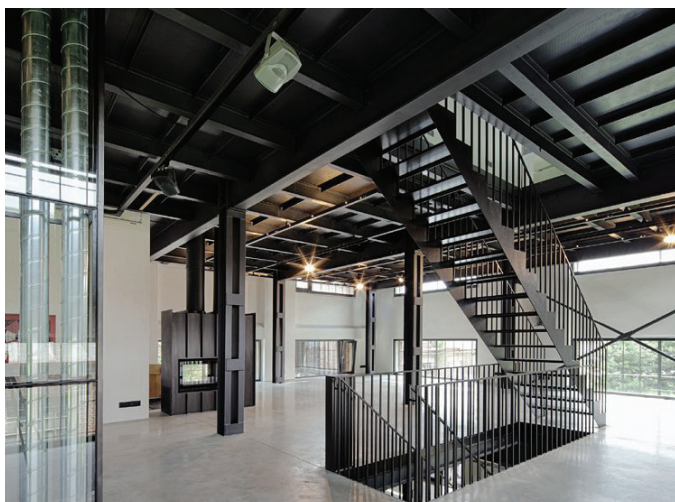

TOVÁRNA NO8

Autor: OK PLAN ARCHITECTS
Adresa: Kamarytova 97, Humpolec

Továrna na lněné látky „Karel Trnka“ (továrna 08) pracovala jako přádelna do roku 1989, kdy byla výroba zastavena a továrna předána restituentům. V této době byl stav veškerých objektů v devastujícím stavu. Restituenti nabídli areál k prodeji, který využili dnešní vlastníci jednotlivých objektů.

konverze areálu Branických ledáren
Tomáš Rain

NÁVRHOVÁ ČÁST

TEXTOVÁ ČÁST

A) PRŮVODNÍ ZPRÁVA

a) název stavby

Konverze areálu Branických ledáren

b) místo stavby

Obec: Praha
Část obce: Braník
Adresa: Ledaňská 7/3; 5
Parcelní číslo: 1920/1
Katastrální území: Braník [727873]

c) trvalá nebo dočasná stavba

Veškeré objekty nacházející se v areálu navrhuji jako trvalé stavby.
U zachovaných objektů je cílem návrhu změna funkčního využití.

Lednice: Galerie pro Slovanskou epopej.

Stáje: Kulturní centrum s infocentrem a ubytováním.

Obsluhy výtahu: Kotelna a ostraha areálu.

Správní vila: Služební byty s obchodem se suvenýry.

V areálu je nově navržena v místě tehdejší kolny restaurace a v severní části je navrženo vzdělávací centrum.

Areál je nově propojen s Vltavou pomocí lávky.

A.1.2 Údaje o žadateli

Bc. Tomáš Rain

A1.3 Údaje o zpracovateli

Bc. Tomáš Rain

A.2 Členění stavby na objekty a technická a technologická zařízení

SO 01	Galerie pro Slovanskou Epopej
SO 02	Kulturní centrum s ubytováním
SO 03	Restaurace - novostavba

SO 04	Kotelna
SO 05	Ostraha areálu
SO 06	Umělecko-vzdělávací centrum
SO 07	Obchod s ubytováním
SO 08	Lávka

A.3 Seznam vstupních podkladů.

Zaměření skutečného stavu - Azimut (r. 2008) - projektové sdružení AP&K (r. 2001)

Stavebně historický průzkum, Praha - Braník, areál ledáren, PhDr. Pavel Zahradník, Ing. Jiřina Muková, rok 2007

Yvonne JANKOVÁ: Branické ledárny v Praze 4, in: Zprávy památkové péče, roč. 62, 2002, č. 2, s. 37-41

Vlastní fotodokumentace současného stavu území.

B) SOUHRNNÁ TECHNICKÁ ZPRÁVA

B.1 Popis území stavby

a)

Areál se nachází v Pražské části Braník. Je součástí městské památkové rezervace. Území se nachází v těsné blízkosti s Jižní spojkou a sousedí s hojně navštěvovaným parkem s rekreačním využitím.

Smyslem zadání bylo nalézt nové vhodné funkční využití pro stávající objekty a odstranit nevhodnou rušivou zástavbu, která areál nepříjemně tříští na menší celky a zákoutí.

Nově vzniklé stavební objekty vycházejí z materiálového tvarosloví současných objektů, aby byla podpořena celistvost vzhledu areálu. Poloha novostaveb vychází z tehdejšího hmotového uspořádání ledáren.

b)

Projekt je v souladu s územně plánovací dokumentací.

e) výčet a závěry provedených průzkumů a rozborů.

Návrh je vizí obnovení areálu branických ledáren a je založena na dostupných odborných podkladech. Diplomová práce se opírá o vlastní analýzy a osobní prohlídku areálu.

f) ochrana území podle jiných prvních předpisů.

Na řešené území se vztahuje ochranné pásmo vodního zdroje 2. stupně. Jedná se také o památkově chráněné území.

g) poloha vzhledem k záplavovému území, poddolovanému území apod.

Navzdory blízkosti řeky Vltavy se areál nenachází v záplavovém území, což bylo ověřeno tisíciletou vodou v roce 2002. V podsklepených objektech nedošlo ani k vzedmutí vody díky mazlavému neporéznímu jílu, který zde byl v rámci výstavby ledáren navezen jako ochrana

před velkou vodou.

h) vliv stavby na okolní stavby a pozemky, ochrana okolí, vliv stavby na odtokové poměry v území.

Stavba mění odtokové poměry území v minimální míře. Navrhované dláždění je provedeno tak, aby umožňovalo průsak dešťové vody do zemin. V areálu jsou nově navrženy zelené plochy, které vsakování vody podpoří.

i) požadavky asanace, demolice, kácení dřevin.

V areálu se vyskytují objekty rušivého charakteru, které budou odstraněny. Tyto objekty jsou zmíněny a řádně označeny v souhrnu předdiplomního projektu.

Část jižní fasády objektu ledárny je značně poškozena rušivou zástavbou a bude nutné po odstranění nevhodného objektu fasádu navrátit do původního stavu. Konstrukční systém ledáren je nutno posoudit statickem a učinit statické posouzení. Výztuž sloupů je nyní místy odkrytá. Z areálu budou odstraněny náletové dřeviny. Mezi kulturním centrem a nově navrženou restaurací bude odstraněna brána, aby areál působil otevřeně.

j)

Areál svým rozsahem nezasahuje do žádných území zemědělského půdního fondu nebo pozemků určených k plnění funkce lesa.

k) územně technické podmínky.

Dopravní infrastruktura.

V bezprostředním sousedství branických ledáren se nachází tramvajová trať, dvě autobusové zastávky a železniční nádraží.

Dopravní napojení pro auta je možné z ulice Modřanská s vazbou na Jižní spojkou a Barrandovský most. Dopravní obslužnost je podpořena zřízením přístaviště pro výletní parníky (přívoz), které budou dopravovat návštěvníky z centra města, k čemuž se nabízí uměle vytvořený záliv.

Území je také v kontaktu s cyklotrasou A2.EV7, která v rámci návrhu byla přesunuta na cestu vedoucí podél Vltavy po východní straně areálu (již stávající asfaltová cesta při západní straně).

Technická infrastruktura.

V areálu se nachází veškerá potřebná infrastruktura. Nyní je potřeba posoudit technický stav přípojek elektřiny, vody, kanalizace a posoudit dimenze na předpokládanou frekvenci návštěvníků. Jelikož je areál na mazlavém neporézním jílu, zemina vykazuje horší vsakovací podmínky. Předběžně je doporučena akumulární nádrž s přepadem do zatrubněného Branického potoka.

Bezbariérový přístup

U galerie je bezbariérový přístup zajištěn výtáhem nacházejícím se při západní fasádě pod nově navrženou lávkou.

Objekt kulturního centra s ubytováním má výtah do podzemních výstavních prostor. Ubytovací prostory v patře nejsou bezbariérové, jeden pokoj plní ubytovací funkci se proto nachází ve východním křídle objektu.

Restaurace s umělecko-vzdělávacím centrem jsou přístupné přímo z areálu.

Centrální kotelna a objekt s ostrahou nejsou bezbariérově přístupné, do objektů je návštěvníkům vstup zakázán.

Objekt se služebními byty není vybaven výtáhem, není tedy bezbariérově přístupný.

I) věcné a časové vazby stavby, podmiňující, vyvolané, související investice.

Obnova ledárny (galerie), stájí (kulturní centrum) a vila správce (služební byty) mohou probíhat nezávisle na sobě. Nové využití areálu vyvolá potřebu nových parkovacích míst, které jsou navrženy u kulturního centra v počtu 55 parkovacích míst. 3 Parkovací místa pro autobusy jsou navrženy v ulici Ledařská po východní straně areálu.

Vzhledem k faktu, že navrhovaný záměr by okolí Branických ledáren výrazně ztraktivnil pro návštěvníky, nabízí se myšlenka zvelebit také okolí Branických ledáren (s odkazem na platný územní plán je funkce sousedního pozemku jakožto

hřbitova/krematoria nevhodná). V areálu se také nachází při západní fasádě objektu se služebními byty 3 parkovací stání - ke každému bytu jedno stání.

m) seznam pozemků podle katastru nemovitostí, na kterých se stavba umísťuje.

Parcelní čísla pozemků: 1920/1, 1921/1, 1921/41 3066/3, 3088, 3126/9

B.2 Celkový popis stavby

B.2.1 Základní charakteristika stavby a jejího užívání

a)

Galerie pro Slovanskou epopej (bývalá lednice) Předmětem návrhu je nalezení nového využití pro objekt tehdejší ledárny, ve kterých se uchovávalo až neuvěřitelných 20 000 tun ledu. V důsledku Vltavské kaskády a nastupujících ledniček ztratil areál na významu a začal sloužit jako sklad brambor. Dnes je chátrající ledárna využívaná jako sklad přebytečných věcí.

Při osobní prohlídce na místě se neukázali žádné citelné destrukce nosné konstrukce.

Kulturní centrum s ubytováním (bývalé stáje)

Objekt je v neudržovaném stavu a chátrá, navzdory tomu, že se jedná o kulturní památku. Původně objekt sloužil jako stáje s patrem pro skladování sena.

b) účel užívání stavby

Ledárny navrhuji jako domov pro Slovanskou epopej, kdy dojde k záchraně dvou secesních unikátů. V areálu dále navrhuji kulturní centrum s ubytováním, stravovací zařízení, infocentrum, vzdělávací centrum zaměřené na umění a služební byty.

Celý areál je koncipován jako otevřený prostor pro veřejnost s funkcemi uvedené v odstavci výše.

c) trvalá nebo dočasná stavba.

Ve všech případech se jedná o trvalou stavbu.

d) informace o vydaných rozhodnutích o povolení výjimky z technických požadavků na stavby a technických požadavků zabezpečující bezbariérové užívání stavby.

Areál včetně objektů je bezbariérový vyjma kotelný, objektu určeného pro ostrahu areálu a objekt se služebními byty, neboť se zde nepředpokládá pohyb návštěvníků. V objektu kulturního centra s ubytováním je bezbariérově nepřístupné patro s ubytováním - z tohoto důvodu je jeden bezbariérový pokoj umístěn v přízemí.

e) informace o tom, zda a v jakých částech dokumentace jsou zohledněny podmínky závazných stanovisek dotčených orgánů.

Celý návrh probíhá v souladu s principy památkové péče.

f) ochrana stavby podle jiných právních předpisů.

Branické ledárny jsou chráněny zákonem jako nemovité kulturní památky.

g) navrhované parametry stavby - zastavěná plocha, obestavěný prostor, užitná plocha, počet funkčních jednotek a jejich velikosti apod.

Poznámka: Plány byly převzaty z archivní dokumentace. Plochy místností a následný obestavěný prostor je přibližný a nepřesný. Uvádím přibližný výpočet, který je vždy přenásobením užitné plochy místnosti a její pravděpodobnou světlou výškou.

Galerie

Zastavěná plocha:	2 636	m ²	
Obestavěný prostor:	41 875		m ³
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Kulturní centrum s ubytováním

Zastavěná plocha:	933	m ²	
Obestavěný prostor:	9 237	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Restaurace

Zastavěná plocha:	535	m ²	
Obestavěný prostor:	1 926	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Kotelna s ostrahou

Zastavěná plocha:	173	m ²	
Obestavěný prostor:	951	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Vzdělávací centrum

Zastavěná plocha:	636	m ²	
Obestavěný prostor:	2 862	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Služební byty

Zastavěná plocha:	294	m ²	
Obestavěný prostor:	2 131	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

Celkem

Zastavěná plocha:	5 207	m ²	
Obestavěný prostor:	58 982	m ³	
Užitná plocha:	xxxx	m ²	

B.2.2. Celkové urbanistické a architektonické řešení.

a) urbanismus - územní regulace, kompozice prostorového řešení.

Návrh navazuje na předchozí historické vrstvy a zachovává dva původní vjezdy z ulice Ledařská. Severní brána je primárně určena jako vjezd pro zaměstnance a jako východ z areálu pro návštěvníky galerie. Jižní vstup zpřístupňuje hlavní nádvoří. Areál lemuje historická zeď s obnovenými prvky secese.

Z historických budov jsou ponechány budovy ledáren, stájí, obsluhy výtahu a vila správce. Ostatní budovy jsou vyhodnoceny jako rušivé a jsou v rámci předdiplomního semináře řádně vyznačeny. Na místě bývalé kolny a dílen proto navrhuji dvě novostavby doplňující původní historickou zástavbu a svým výtvarným ztvárněním doplňují ponechané a hodnotné stavby.

Návrh se snaží obnovit vazbu na řeku s výhledem na Barrandovské skály, což je docíleno pomocí lávky.

b) architektonické řešení - kompozice tvarového řešení, materiálové a barevné řešení.

V celém návrhu byl kladen důraz na co největší zachování hodnotných konstrukcí a detailů. Tomu byl přizpůsoben přístup úprav a dostaveb stávajících objektů. Hlavním konceptem návrhu je pro dosažení celistvosti použito na novostavbách obdobných materiálů, které utváří harmonický celek.

Restaurace reaguje svým tvarem na stávající historickou zeď, což nám dalo vzniknout venkovnímu posezení v patře s výhledem na Barrandovské skály.

Materiálové a barevné řešení

V areálu se nově vyskytuje restaurace se vzdělávacím centrem. Novostavby materiálově vychází z původních objektů. Fasády jsou pojednány v omítce ve třech odstínech pískově béžové s lícovým zdívkem. Nově zde oproti původním objektům vnáším lehce industriální nádech v podobě antracitově černé, která lemuje prosklenou

a otevřenou fasádu restaurace a vzdělávacího centra.

Moderním doplňkem je také lávka spojující areál s Vltavou, která odkazuje na tehdejší dopravníky ledu do Branických ledáren, která je řešena v oceli antracitové barvy.

B.2.3. Celkové provozní řešení, technologie výroby.

Cílem projektu bylo podpořit turistický ruch v této lokalitě. Ačkoliv radnice Prahy 4 považuje komplex Branických ledáren za jeden z významných a opěrných bodů hodných zvláštního zřetele při zpracování koncepce využití areálu, nepodařilo se jí získat potřebné finanční zdroje, které by zajistily rekonstrukci areálu.

Galerie pro Slovanskou epopej

Objekt ledáren je pro takto monumentální dílo ideálním místem, díky důmyslnému systému větrání, téměř 2,5 m tlustým zdem s korkovou izolací a vzduchovou mezerou, díky čemuž se prostor chová jakási obrovská zaizolovaná lednice. Přání Alfonse Muchy bylo, aby obrazy zůstaly v Praze v prostoru, který bude v lidech vzbuzovat chrámový charakter (prostor vstupní haly) a samotná výstava byla proběhla ideálně v půlkruhové dispozici ("tvar C" jako symbolický půlkruh) V galerii se zároveň nachází technické zázemí a depozitáře, které jsou hermeticky uzavřené a slouží výhradně jako archiv pro díla Alfonse Muchy. V následujícím patře poté probíhá samotná výstava 20 obrazů. Nově navržený vstup do galerie polohově vychází ze současného stavu, je však nově odsazený, aby fungoval jako samostatné těleso a nenarušovala jasně daný řád fasády.

Kulturní centrum s ubytováním

Objekt stájí nově slouží jako kulturní centrum se dvěma sály s dostatečným zázemím pro účinkující pořadatele a sklady. V přízemí se také nachází infocentrum hned u hlavního vstupu do areálu. Objekt je také vybaven kavárnou, která slouží obdobně jako divadelní kluby v době různých besed a přednášek. V následujícím patře je zřízeno ubytování celkem o 8 dvoulůžkových

pokojích a 5 třílůžkových. V patře je rovněž společenská místnost a kuchyňka. Suterén funguje samostatně jako prostory pro výstavy doplňující např. přednášky badatelů.

Restaurace

Na místě tehdejší kolny je nově navržena restaurace sloužící primárně pro návštěvníky galerie. Patro slouží především v letních měsících jako vyhlídková terasa s výhledem na Vltavu a Barrandovské skály.

Kotelna

Centrální kotelna areálu.

Ostraha

Objekt s „velínem“ bezpečnostní agentury pro areál ledáren.

Vzdělávací centrum

Objekt vybaven učebnami a centrálním skladem.

Vila správce

Objekt slouží jako obchod se suvenýry a je vybaven 3 služebními byty.

B.2.4. Bezbariérové užívání stavby

Galerie je vybavena výtahem nacházející se při západní fasádě pod lávkou. Ubytování v objektu kulturního centra je možné v bezbariérovém pokoji v přízemí. Vstup do výstavních prostor v suterénu je zajištěn výtahem. Novostavby jsou bezbariérové. Objekty, které nejsou určeny pro veřejnost, nejsou bezbariérové - služební byty, kotelna, objekt ostraha.

B.2.6. Základní charakteristika objektů

a) stavební řešení

Galerie pro Slovanskou epopej

Exteriér: Návrh se snaží vnější podobu lednice obnovit do jeho původní podoby a odstranit nevhodné rušivé přístavby. Je pravděpodobné, že značná část jižní fasády bude nenávratně zničena stávající přístavbou. Omítky budou opraveny a doplněny. Nevyhovující střecha bude odstra-

něna a nahrazena střešním asfaltovým šindelem. Vstupní rampa bude odstraněna a nahrazena schodištěm.

Interiér: V objektu bude odstraněna část vstupní části (tunelu) kterým se dříve vstupovalo s koňským povozem. Ve výstupní části bude odstraněna část zdi. Je nutné vyrovnat podlahu.

Kulturní centrum s ubytováním

Exteriér: Z objektu budou odstraněny jeřábové kočky a dojde k celkové rekonstrukci fasád, které jsou značně poškozené, mnoho oken je zazděných. Do zazděných šambrán budou navržena špaletová okna. Přístavby k objektu budou odstraněny. Štítové průčelí které je momentálně vybetonované bude odstraněno.

Interiér: V rámci nové funkce budou některé příčky odstraněny. Podlahy je nutné v rámci nových skladeb vyrovnat. Krov bude vzhledem k nevyhovujícímu stavu a zatékání do objektu nutné vyměnit. Rušivé příčky a místnosti sloužící jako provizorní sklady budou odstraněny.

Restaurace:

Jedná se o novostavbu přiléhající k západní historické zdi lemující areál ledáren. Z tehdejší kolny se bohužel dochovala pouze vnější obvodová zeď, dnešní stav představuje sklad a zázemí autoservisu. Jedná se o nízkou stavbu s pochozí střechou. Novostavba tvarově vychází s pozice původní nedochované kolny a svou hmotou citlivě navazuje na stávající sousední objekty.

Kotelna:

Budou odstraněny příčky a dojde k celkové obnově fasád, které jsou poškozeny okolní nepůvodní zástavbou.

Ostraha:

Budou odstraněny příčky a dojde k celkové obnově fasád, které jsou poškozeny okolní nepůvodní zástavbou.

Vzdělávací centrum:

Novostavba navazuje na severní historickou zeď a hmotově vychází s původní historické zástavby.

Vila správce:

Exteriér:

Přílehlé rušivé přístavby budou odstraněny. Přístavba u závětrí bude odstraněna a dojde k obnovení zbytků šambrány.

Interiér: V objektu budou odstraněny nevyhovující příčky a sanitární zařízení.

b) konstrukční a materiálové řešení

Galerie pro Slovanskou epopej

Po odstranění rušivých objektů se bude v případě ledárny jednat především o obnovu fasád. Bourací práce v interiéru jsou minimální a bude potřeba především posoudit technický stav nosných konstrukcí. Nově navržené konstrukce je navržena tak, aby stávající objekt ledárny co nejméně staticky zatížila - nosné obvodové zdivo bude s návrhem staticky aktivní, sloupy v interiéru plní pouze nosnou funkci střechy. Konstrukce v oblasti depozitářů je zesílena a z bezpečnostních důvodů hermeticky uzavíratelná.

Kulturní centrum

Nové konstrukce ve vstupním podlaží budou z pálených cihel. Aby došlo k co nejmenšímu statickému zatížení kleneb v podzemním a lokálně ve vstupním podlaží, navrhuji příčky v prvním nadzemním podlaží jako dřevěné akustické konstrukce.

c) mechanická odolnost a stabilita

Bude nutné provést statické posouzení na nosné konstrukce objektu bývalé lednice. Pokud nebudou vyhovovat z hlediska mechanické odolnosti nebo stability, tak budou nahrazeny novými konstrukčními prvky.

B.2.7 Základní charakteristika technických a technologických zařízení

V celém areálu se vyskytují celkem 4 výtahy pro vozíčkáře. Tři výtahy jsou součástí galerie pro maximální pohodlí u osob se sníženou schopností pohybu a jeden výtah je poté součástí kulturního centra, kde výtah obsluhuje výstavní prostory podzemního podlaží.

B.2.8 Zásady požárně bezpečnostního řešení

Konkrétní návrh bude proveden v rámci DUR a DSP s projektantem PBŘ.

Galerie

V objektu se předpokládá instalace požárně bezpečnostních zařízení v podobě elektrické požární signalizace (EPS) a samočinného stabilního hasícího zařízení (SSHZ). Případná další požárně bezpečnostní zařízení budou stanovena dle požadavků projektanta PBŘ s ohledem na konkrétní posouzení požární bezpečnosti stavby. S ohledem na snahu minimalizovat případně škody kulturních obrazů, se předpokládá instalace Mlhového hasícího zařízení.

U objektu bude především nutné posoudit včasnou a bezpečnou evakuaci osob výstavního prostoru a vstupní haly, kde se vyskytuje větší množství osob. Z tohoto důvodu jsou z těchto částí objektu zajištěny minimálně vždy 2 únikové cesty a východy na volné prostranství.

Kulturní centrum

U objektu bude především nutné posoudit včasnou a bezpečnou evakuaci osob. V prostorách přednáškových sálů, kde se bude vyskytovat větší množství osob, jsou pro potřeby evakuace zajištěny dva směry úniku osob. U ubytovací části 2.NP bude evakuace vedena po nechráněné únikové cestě hlavním schodištěm v objektu. Délka nechráněné únikové cesty splňuje požadavky ČSN 73 0833.

Objekt kotelny

S ohledem na výkon kotle, který se předpokládá větší než 50 kW, je kotelnu nutné řešit jako samostatný požární úsek.

B.2.9 Úspora energie a tepelná ochrana

V objektu lednice nebude provedeno žádné opatření na úsporu energie na svislých konstrukcích. Zateplená bude pouze střecha a lokálně dojde k zateplení vzduchové mezery, kde jsou navrženy únikové vchody na otevřené prostranství.

Objekt kulturního centra, kde dojde vzhledem ke špatnému stavu krovy k jeho výměně, bude strop zateplen minerální vatou.

U zbylých stávajících objektů bude také zateplena střecha. Svislé konstrukce nebudou zatepleny, jelikož by tyto zásahy nevhodně ovlivnili architektonický výraz.

Novostavby - restaurace a vzdělávací centrum budou vystavěna z přesných tvárnic Porotherm AKU-Profi 500, nevyžadujících další zateplení. Zateplena bude i plochá střecha a podlaha objektu.

B.2.10 Hygienické požadavky na stavby, požadavky na pracovní a komunální prostředí

Větrání

V objektu lednice bude probíhat nucené větrání pomocí pěti vzduchotechnických jednotek. Trasy VZT budou vedeny vzduchovou mezerou v objektu lednice, díky čemuž dojde k co nejmenším zásahům do objektu.

V novostavbách bude probíhat přirozené větrání kombinované s nuceným.

Ve zbylých objektech se předpokládá přirozené větrání kromě následujících případů:

V objektu kulturního centra bude nucené větrání v prostorách určených pro výstavy, dojde také k nucenému větrání toalet ve vstupním podlaží, přednášecích sálů a kavárny jakožto doprovodné funkce k přednáškám. V prvním nadzemním podlaží bude nutné odvětrávat koupelny ubytovacích apartmánů.

Vytápění

Areál je vybaven centrální kotelnou, která se nachází v tehdejší strojovně pro dopravník ledu. V objektech je předpokládáno minimum stavebních zásahů, dojde pouze k redukci a výměny stávajících otopných těles podle účelu užívání místnosti.

Odpadové hospodářství

Stanoviště pro směsný a tříděný odpad se bude nacházet při severní fasádě u objektu s ostrahou. Odtud bude probíhat svoz odpadu. Zároveň je zde samostatně řešen odvoz biologického odpadu z provozu kuchyně restaurace. Tato zvláštní místnost pro odpad musí být chlazená.

Kanalizace

Odpadní vody budou napojeny na stávající kanalizační řad v obci. Odpadní voda z prostoru kuchyně restaurace musí být opatřena odlučovačem tuků.

B.3 Připojení na technickou infrastrukturu

Předpokládá se, že stávající přípojky nebude možné, pro jejich technický stav použít. Je třeba provést jejich revizi, obnovu a opětovné napojení na technickou infrastrukturu obce i vlivem změny funkce pro řešené území.

B.4. Dopravní řešení

Areál je napojený na stávající dopravní infrastrukturu. V bezprostředním sousedství Branických ledáren se nachází tramvajová trať, 2 autobusové zastávky a železniční nádraží.

Dopravní napojení pro auta je možné z ulice Modřanská, která je napojena na Jižní Spojku a Barrandovský most.

V rámci návrhu se počítá s rozšířením dopravní obslužnosti o výletní parníky, které budou dopravovat návštěvníky z centra města.

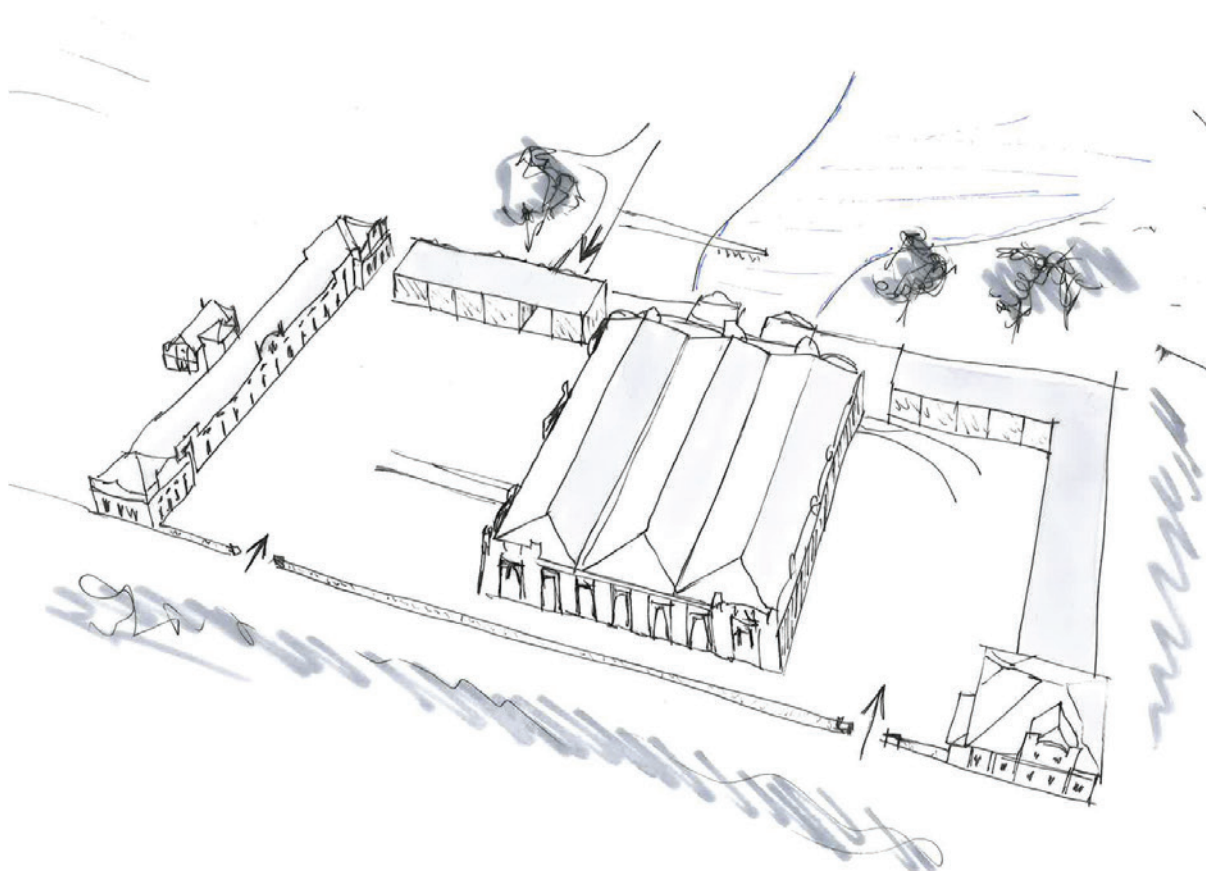
B.5 Řešení vegetace a souvisejících terénních úprav

a) terénní úpravy

Areál a blízké okolí ledáren prošlo znatelnou změnou terénu během realizace, je tedy téměř rovný. S terénními úpravami v areálu ledáren se počítá v celém rozsahu. Současný vyasfaltovaný stav v lokálních výskyty štěrku je pro areál a jeho přeměnu nevyhovující. Dojde tedy ke stržení a srovnání svrchní vrstvy.

Návrh předkládá nové materiálové řešení s vegetačními pásy, kde bude vysazen trávník a dojde k výsadbě lípy srdčité.

Z areálu také dojde k odstranění náletových dřevin, které se vyskytují především při severní fasádě objektu lednice.

GRAFICKÁ ČÁST

SITUACE
širších vztahů

M 1:4000

SITUACE M 1:500

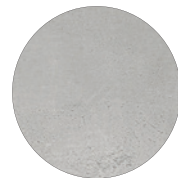
půdorysy vstupních podlaží

- A** galerie pro Slovanskou epopej
- B** kulturní centrum
- C** restaurace
- D** kotelna
- E** ostraha
- F** vzdělávací centrum
- G** služební byty s obchodem se suvenéry
- H** parkoviště pro osobní automobily
- I** parkovací stání pro autobusy
- J** lávka

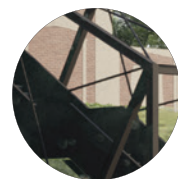
dřevěné molo

betonový břeh

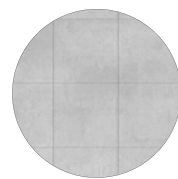
ocelová lávka
barva anthracit

lípa srdčitá

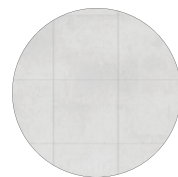
betonová dlažba
tmavá

nízkouhlíková ocel
barva anthracit

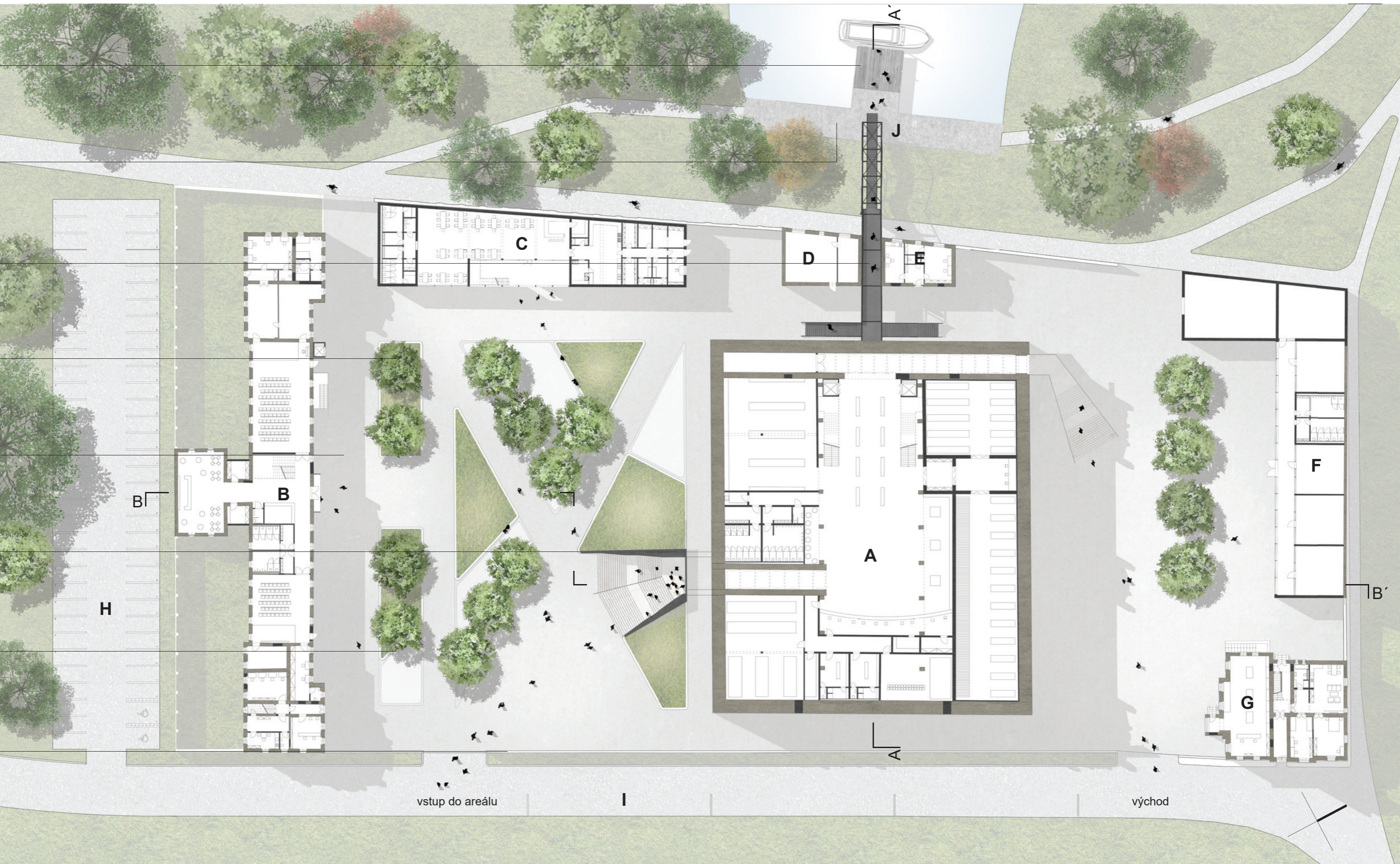

betonová dlažba
světlá

zeď areálu
z ocelových plátů

GALERIE

Alfons Mucha - Slovanská epopej

1.PP - vstup

- 0.01 vstup
- 0.02 vstupní hala
- 0.03 vstup do depozitářů
- 0.04 restaurátorské dílny
- 0.05 depozitář
- 0.06 depozitář
- 0.07 obchod se suvenýry
- 0.08 sklad obchodu se suvenýry
- 0.09 dobíjecí sklad virtuálních průvodců
- 0.10 místnost pro požární zabezpečení stavby
- 0.11 chodba zaměstnanci
- 0.12 šatna ženy - zaměstnanci
- 0.13 šatna muži - zaměstnanci
- 0.14 serverovna
- 0.15 vzduchotechnika
- 0.16 odpočinkový kout
- 0.17 WC invalidé
- 0.18 WC muži
- 0.19 WC ženy
- 0.20 úklidová místnost
- 0.21 šatna pro návštěvníky
- 0.22 centrální sklad
- 0.23 výtah
- 0.24 doprovodná výstava A. Muchy
- 0.25 východ

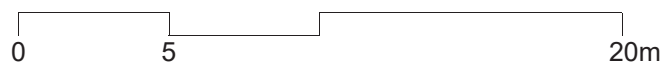
 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

půdorys 1.PP

GALERIE

Alfons Mucha - Slovanská epopej

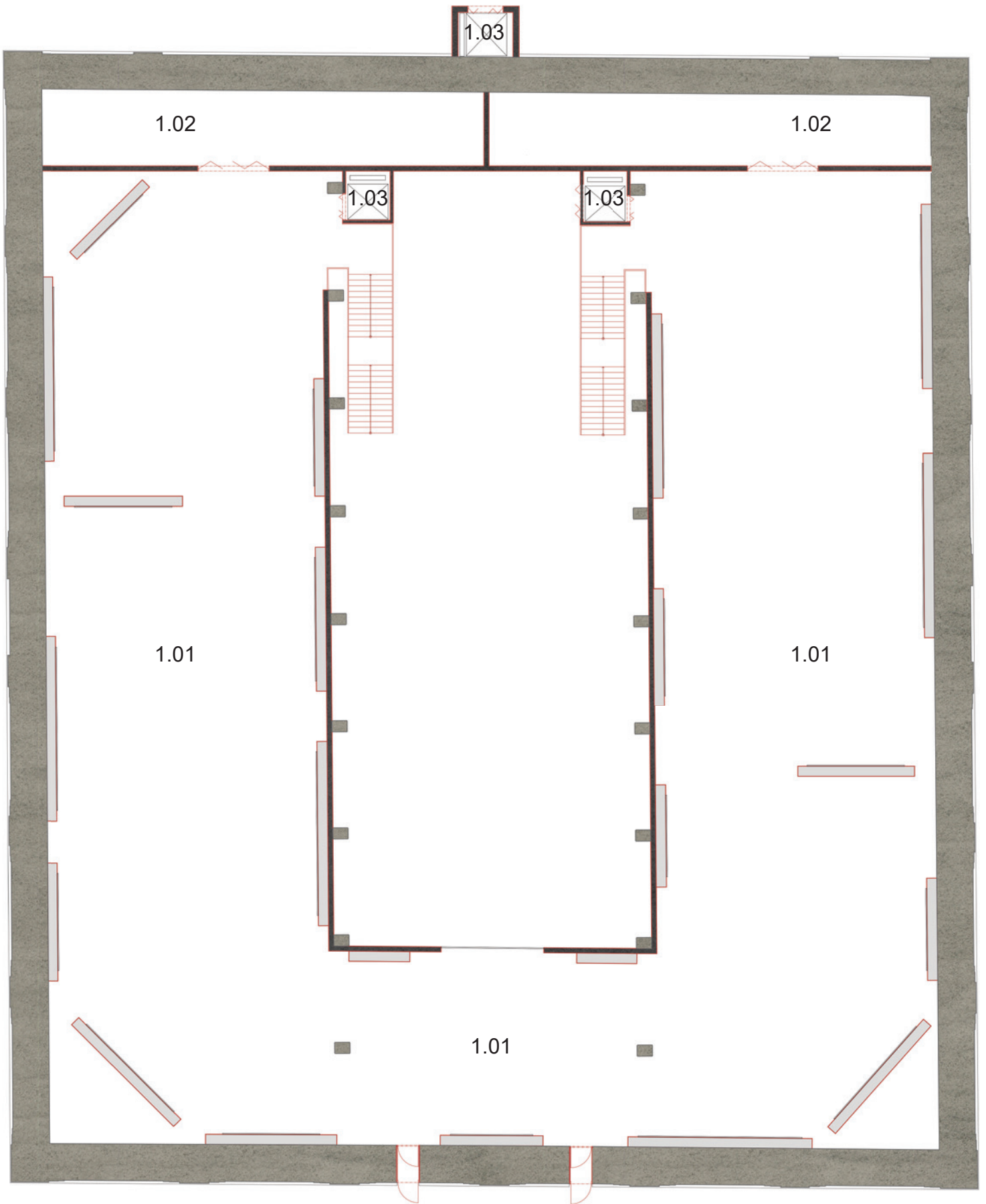
1.NP - výstavní prostor

- 1.01 výstavní prostory
- 1.02 sklady restaurátorských potřeb „In situ“
- 1.03 výtahy

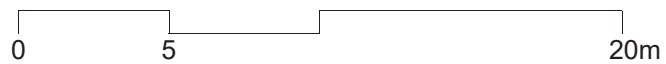
 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

půdorys 1.NP

KULTURNÍ CENTRUM s ubytováním a infocentrem

1.NP

- 1.01 vstupní hala
- 1.02 šatna
- 1.03 WC ženy
- 1.04 WC muži
- 1.05 WC invalidé
- 1.06 sál
- 1.07 šatna pro pořadatele
- 1.08 sklad
- 1.09 kancelář
- 1.10 vedlejší vstup
- 1.11 infocentrum
- 1.12 chodba
- 1.13 kuchyňka
- 1.14 WC
- 1.15 kavárna
- 1.16 úklidová místnost
- 1.17 sklad kavárny
- 1.18 přednáškový sál
- 1.19 výtah
- 1.20 sklad
- 1.21 sklad
- 1.22 vedlejší vstup
- 1.23 šatna pro pořadatele
- 1.24 WC
- 1.25 bezbariérové ubytování

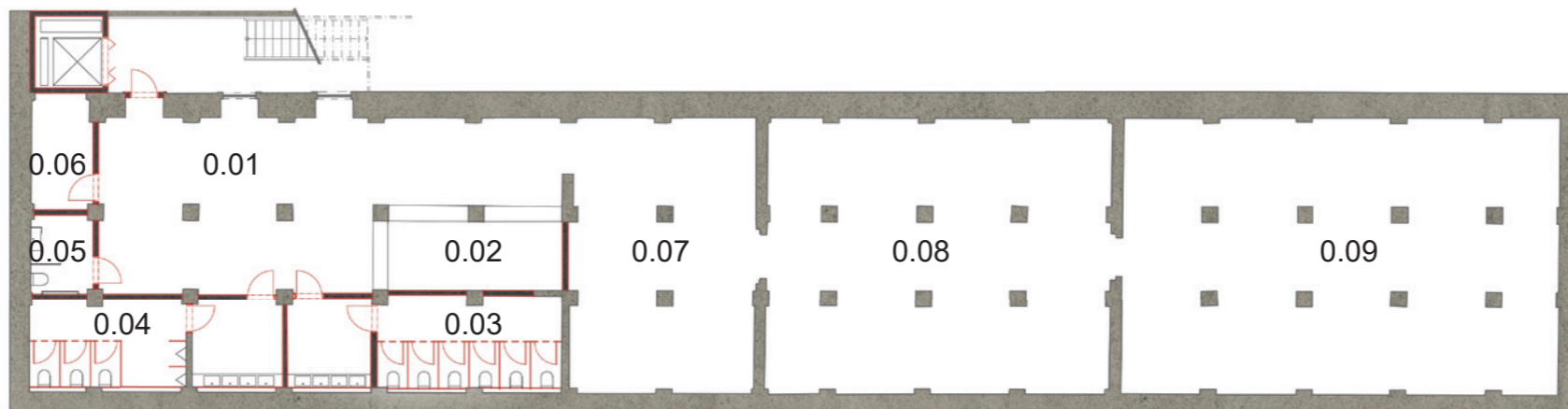
1.PP

- 0.01 vstupní hala
- 0.02 šatna
- 0.03 WC ženy
- 0.04 WC muži
- 0.05 WC invalidé
- 0.06 sklad
- 0.07 výstavní prostory
- 0.08 výstavní prostory
- 0.09 výstavní prostory

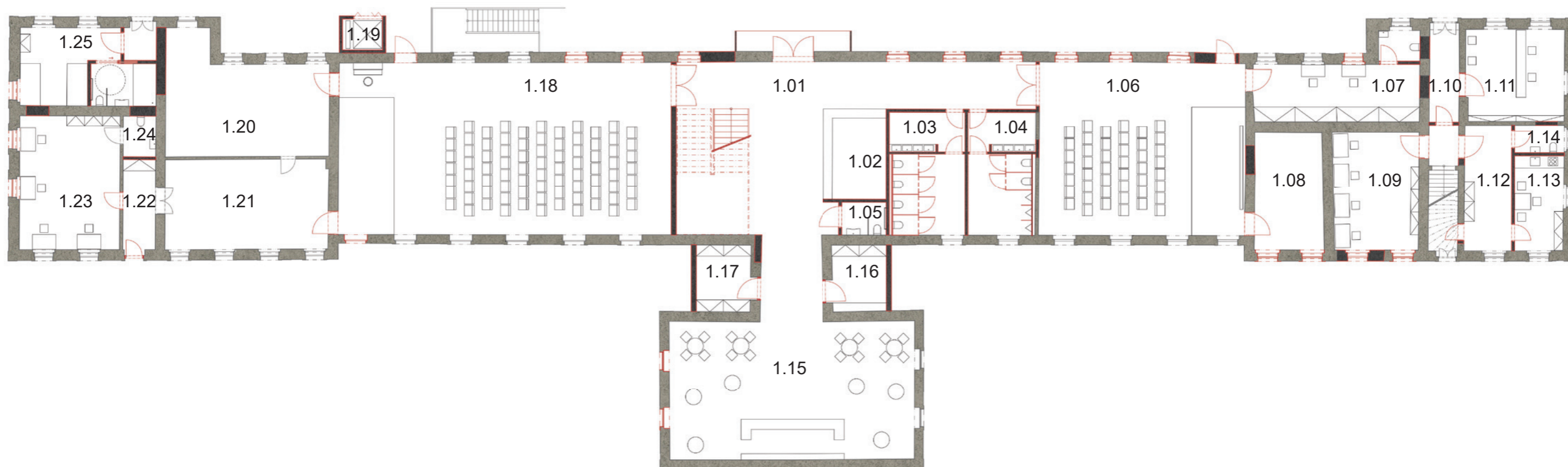
 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

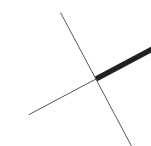
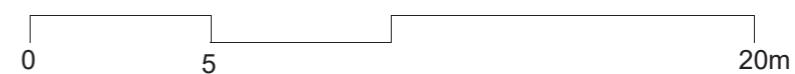

půdorys 1.PP

půdorys 1.NP

KULTURNÍ CENTRUM s ubytováním a infocentrem

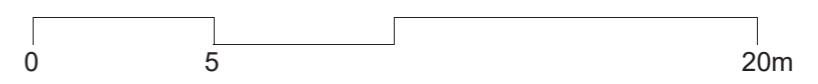
2.NP

- 2.01 chodba
- 2.02 kuchyňka
- 2.03 společenská místnost
- 2.04 pokoj
- 2.05 pokoj
- 2.06 pokoj
- 2.07 pokoj
- 2.08 pokoj
- 2.09 pokoj
- 2.10 pokoj
- 2.11 pokoj
- 2.12 pokoj
- 2.13 pokoj
- 2.14 pokoj
- 2.15 pokoj
- 2.16 pokoj
- 2.17 kancelář
- 2.18 zasedací místnost
- 2.19 prádelna

 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

RESTAURACE

s vyhlídkovou terasou

1.NP

- 1.01 vchod do restaurace
- 1.02 restaurace s barem
- 1.03 WC invalidé
- 1.04 úklidová místnost
- 1.05 WC muži
- 1.06 WC ženy
- 1.07 sklad
- 1.08 umývárna nádobí
- 1.09 kuchyň
- 1.10 chodba
- 1.11 sklad potravin s mrazíci boxy
- 1.12 sklad nápojů
- 1.13 sklad potravin
- 1.14 šatna - muži
- 1.15 sklad obalů
- 1.16 šatna - ženy
- 1.17 sklad odpadu
- 1.18 zádveří
- 1.19 kancelář - příjem

2.NP

- 2.01 vyhlídková terasa
- 2.02 střecha
- 2.03 střecha

 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

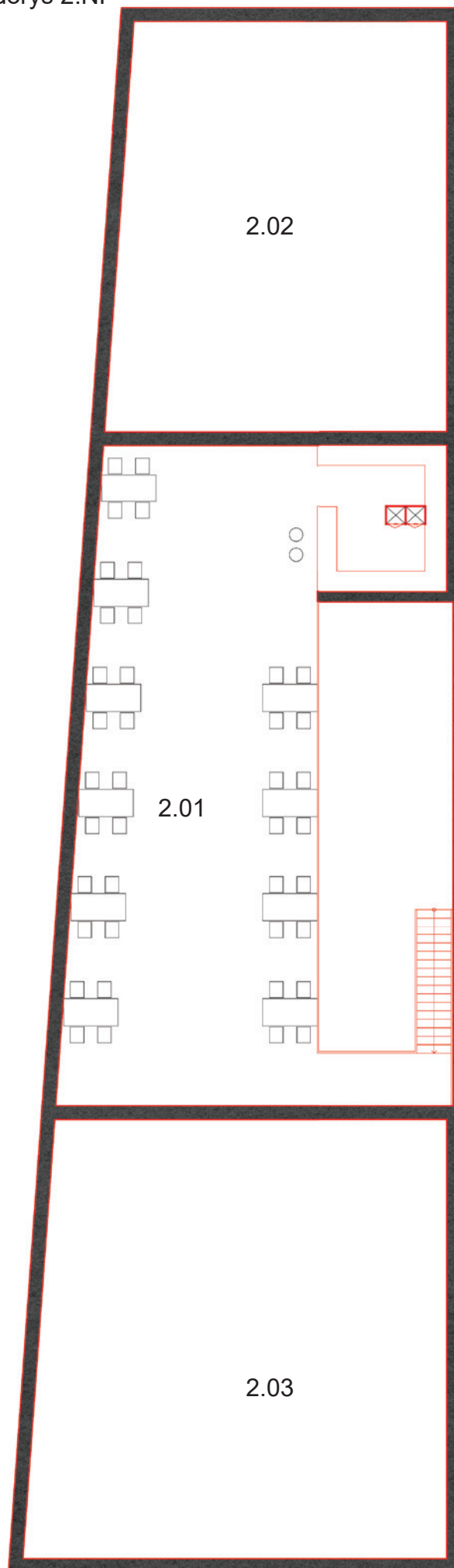
0 2,5 10m

půdorys 1.NP

půdorys 2.NP

OSTRAHA

1.NP

- 1.01 chodba
- 1.02 pracovna
- 1.03 serverovna
- 1.04 WC
- 1.05 kuchyňka

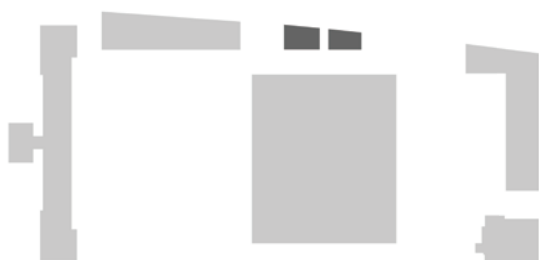
 konstrukce stávající

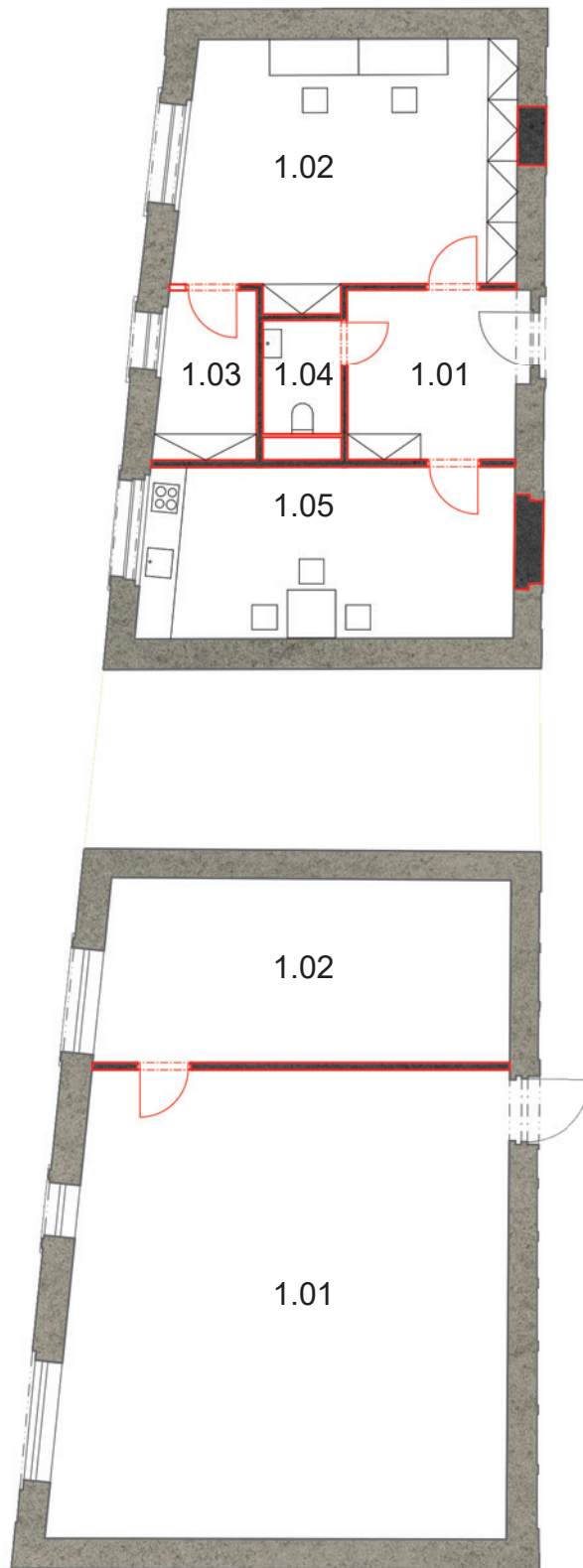
 konstrukce navrhované

KOTELNA

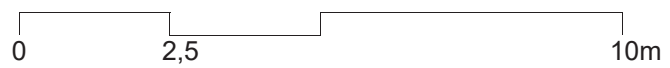
1.NP

- 1.01 Kotelna
- 1.02 Kotelna

půdorys 1.NP

VZDĚLÁVACÍ CENTRUM s centrálním skladem areálu

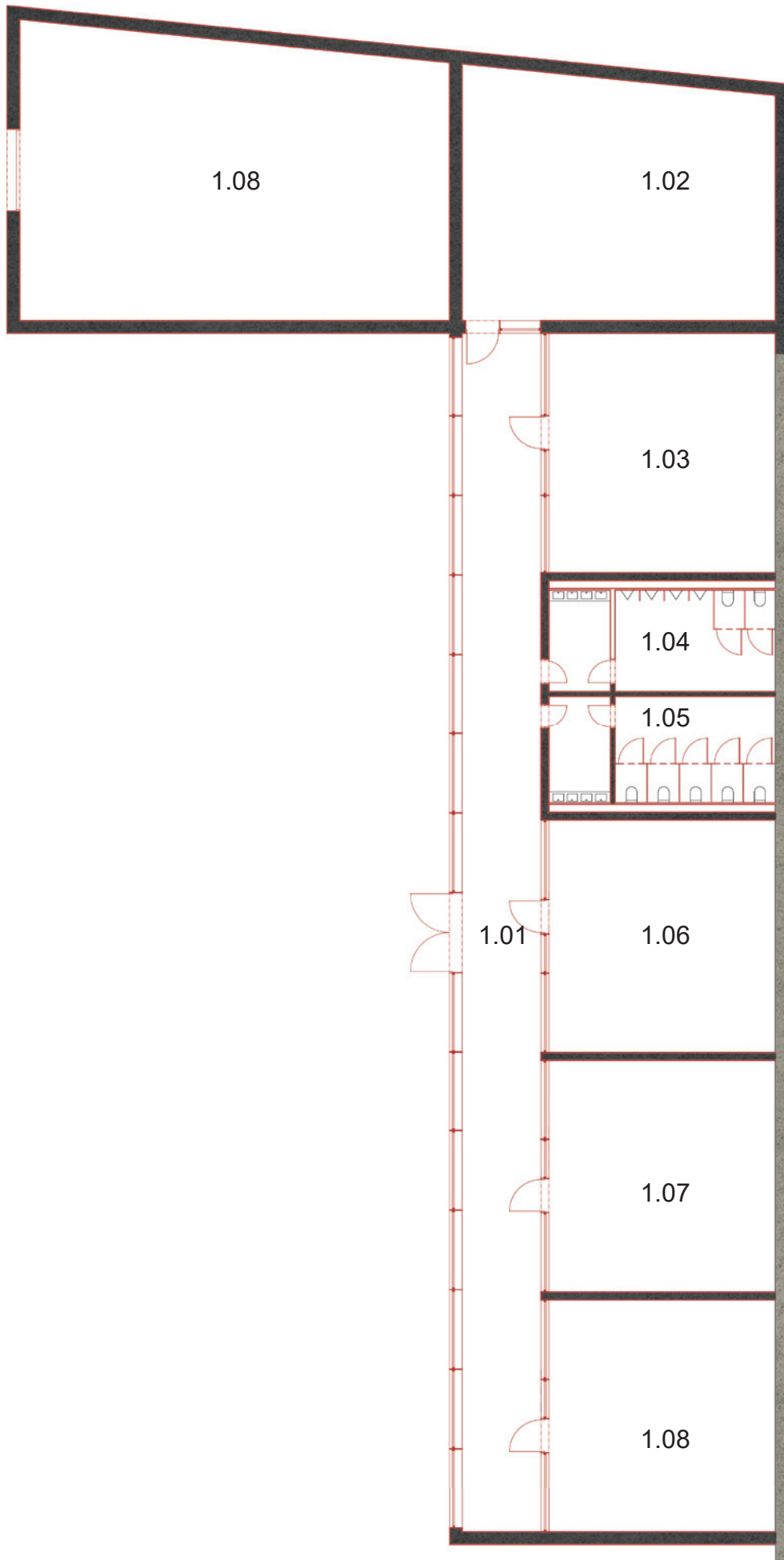
1.NP

- 1.01 chodba
- 1.02 ateliér
- 1.03 ateliér
- 1.04 WC muži
- 1.05 WC ženy
- 1.06 ateliér
- 1.07 ateliér
- 1.08 ateliér

 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

půdorys 1.NP

0 2,5 10m

SLUŽEBNÍ BYTY s obchodem se suvenýry

1.NP

- 1.01 obchod se suvenýry
- 1.02 chodba
- 1.03 služební byt 3+kk

2.NP

- 2.01 chodba
- 2.02 služební byt X+kk
- 2.03 služební byt X+kk
- 2.04 půda

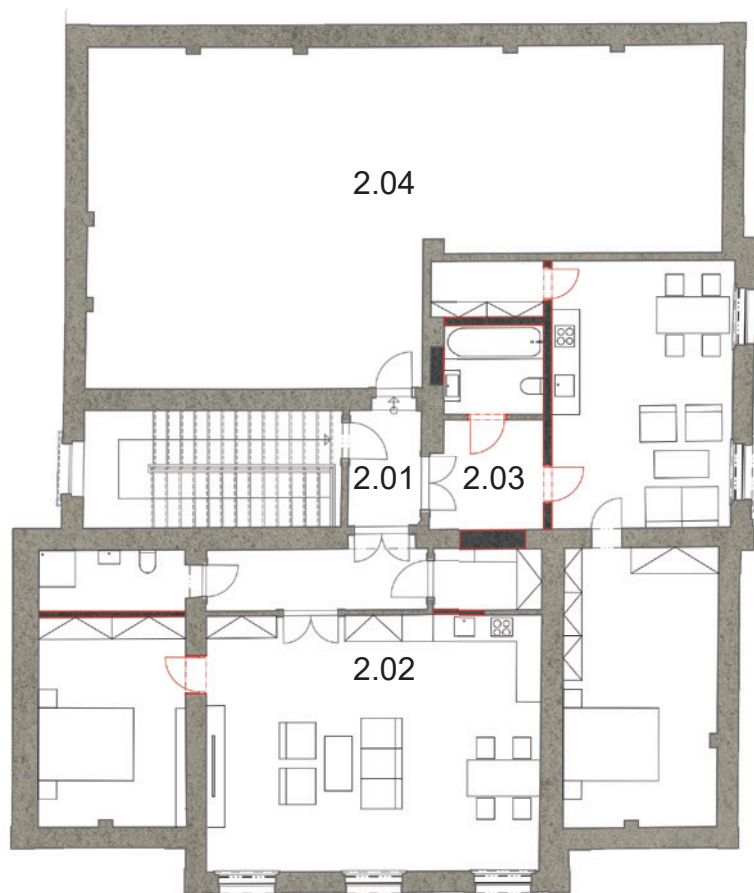
 konstrukce stávající

 konstrukce navrhované

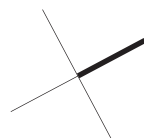
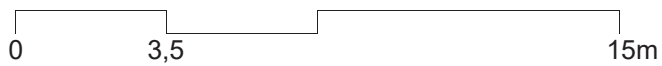

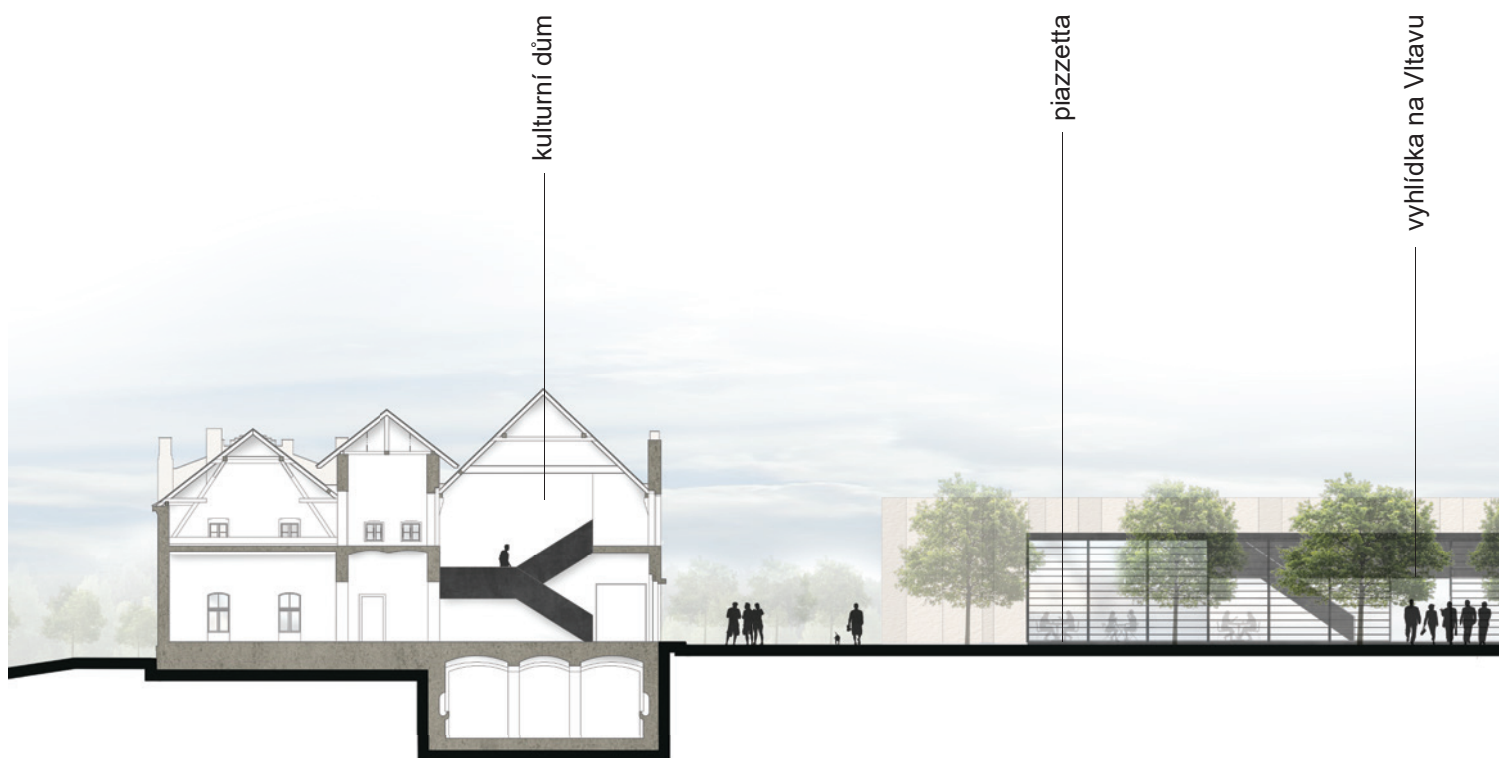
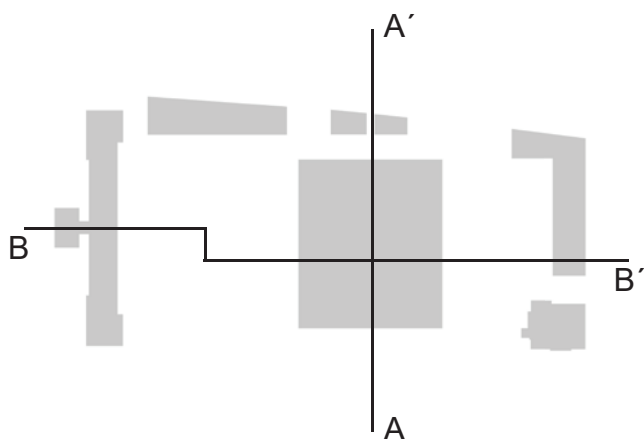
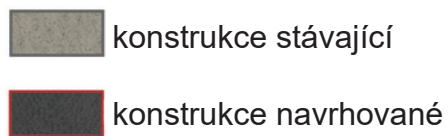
půdorys 1.NP

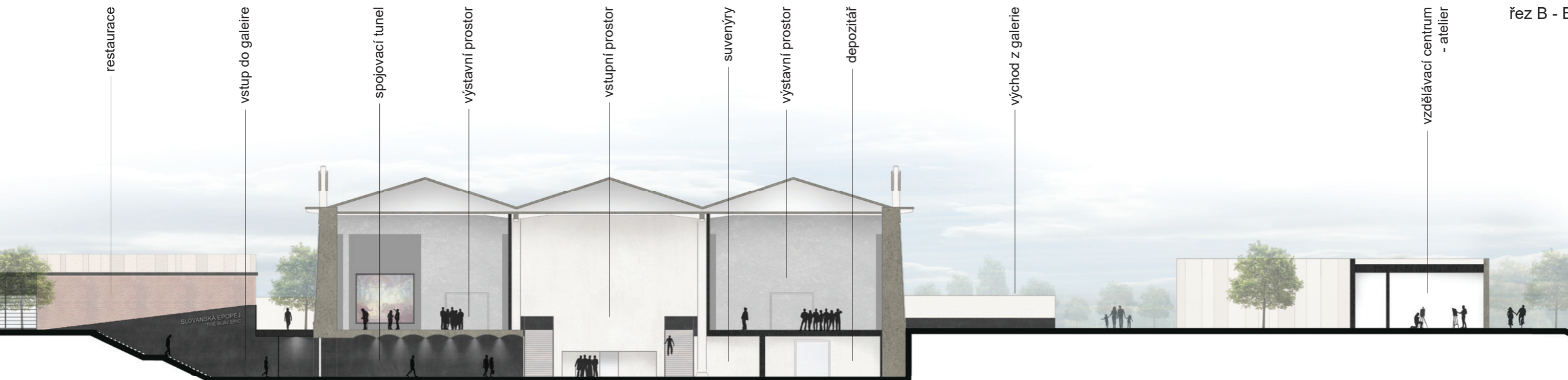
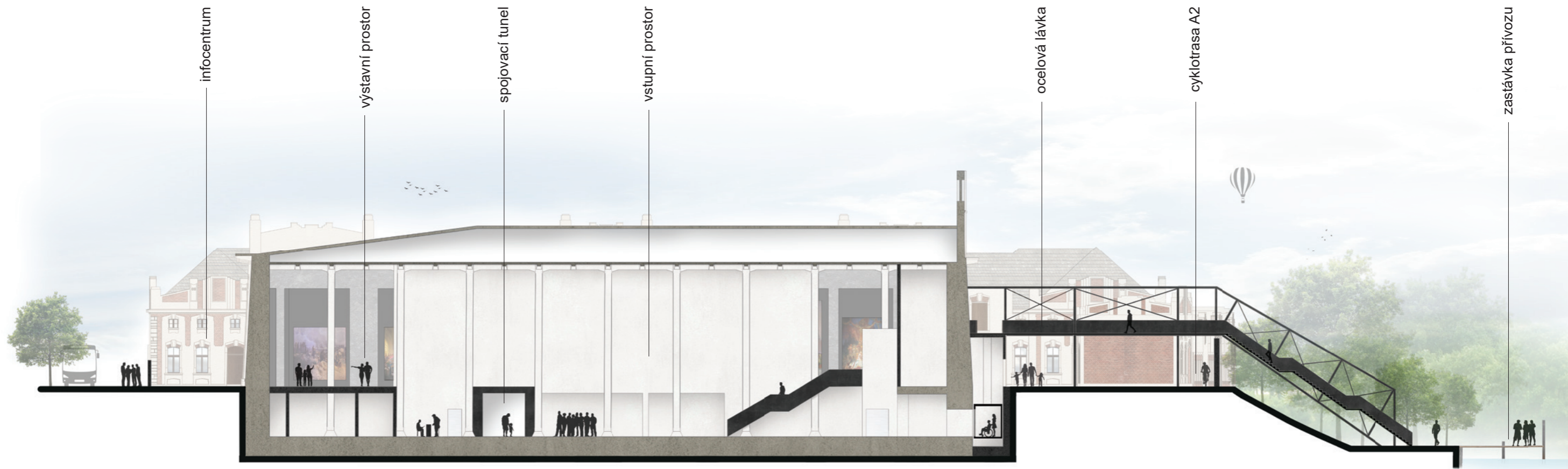

půdorys 2.NP

ŘEZY

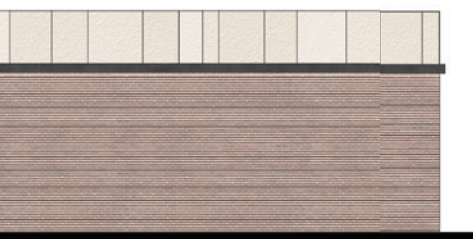
POHLEDY

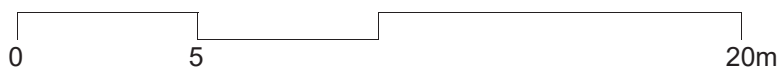
severní fasáda kulturního centra s ubytováním a infocentrem

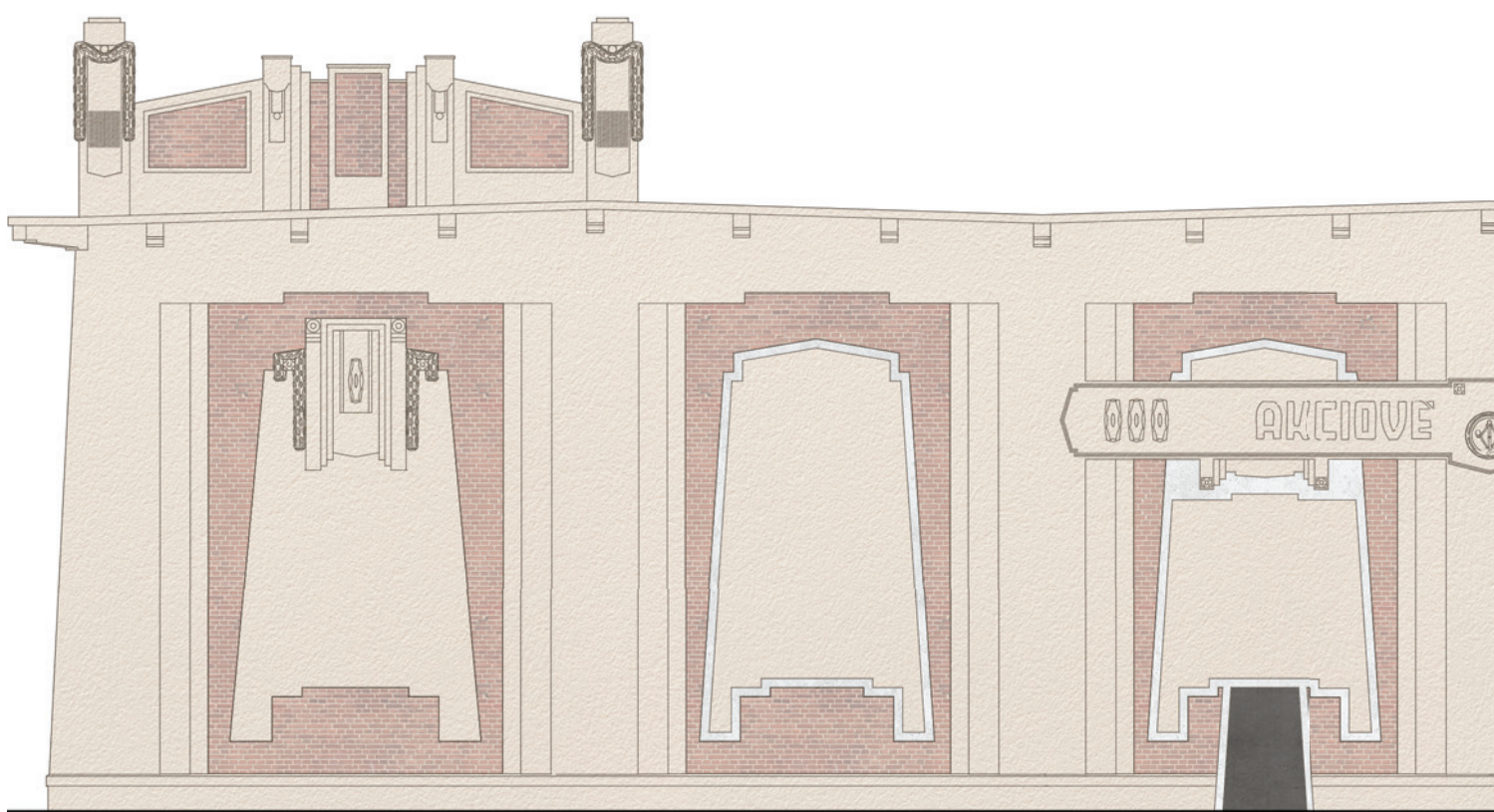

východní fasáda restaurace

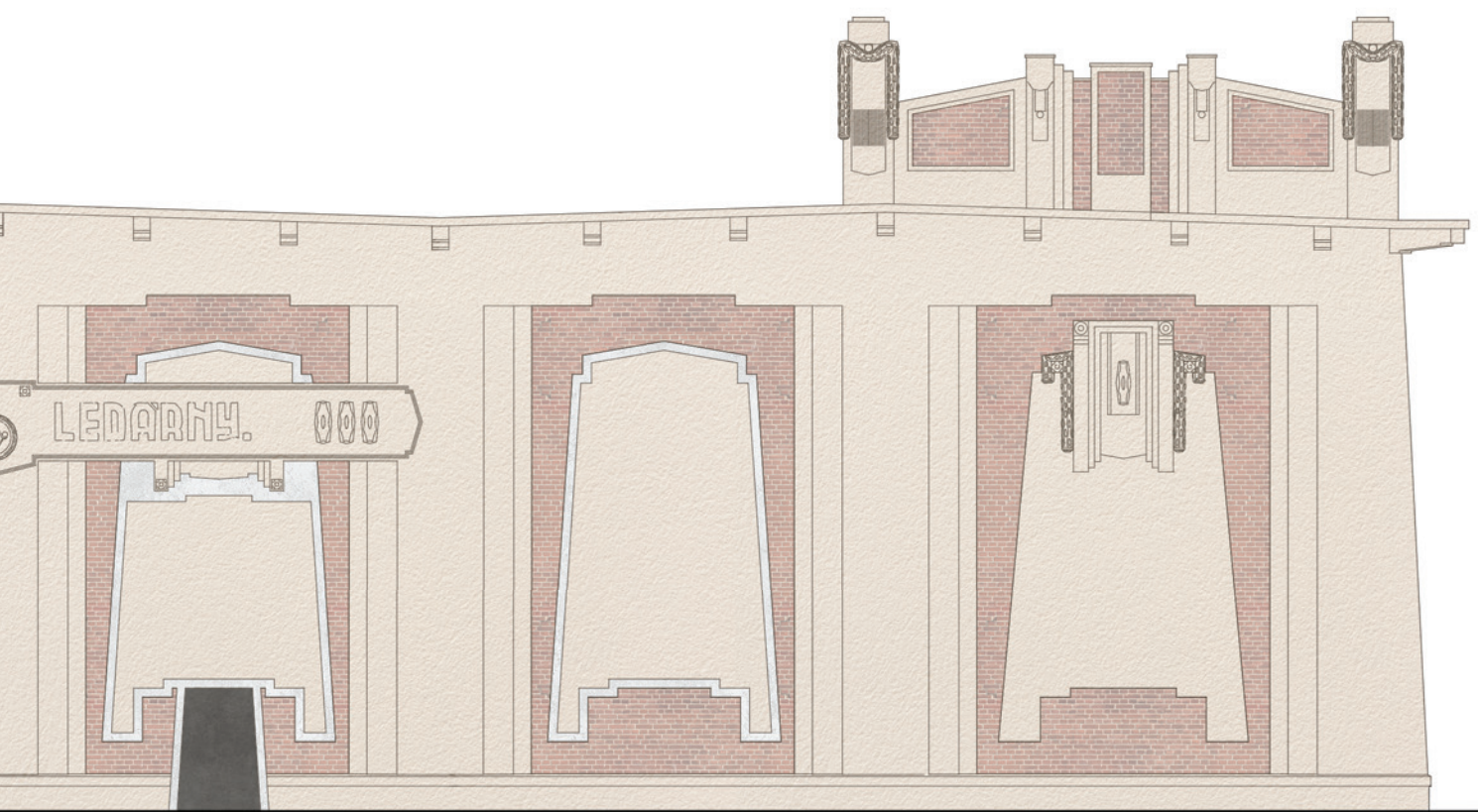

jižní fasáda objektu se služebními byty

východní fasáda galerie, kde se únikové východy stávají součástí fasády

0 5 20m

DETAIL FASÁDY M 1:20

vstup do galerie

nízkouhliková ocel
barva světle šedá

nízkouhliková ocel
barva anthracit

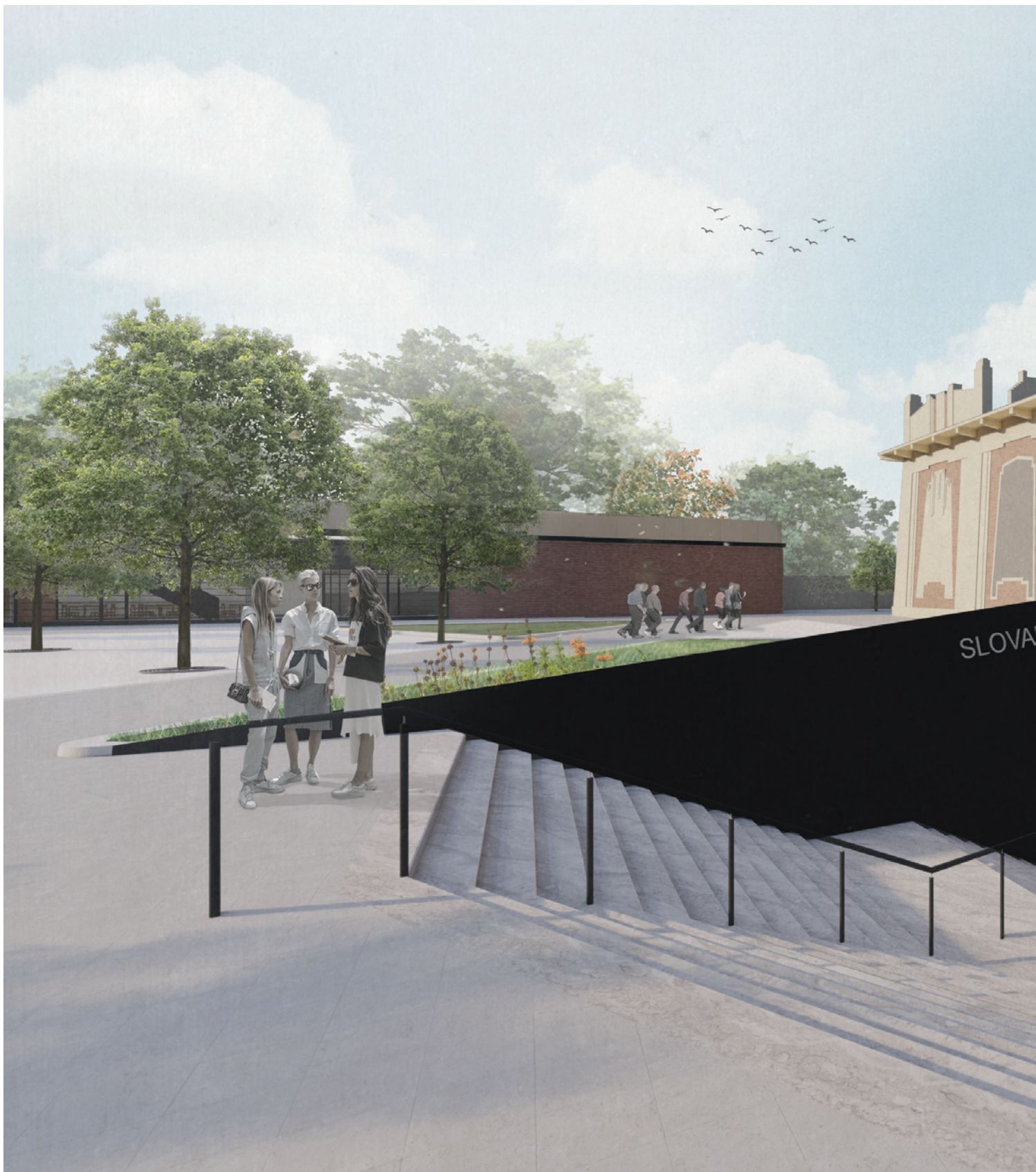
ocelové zábradlí v
barvě světle šedé

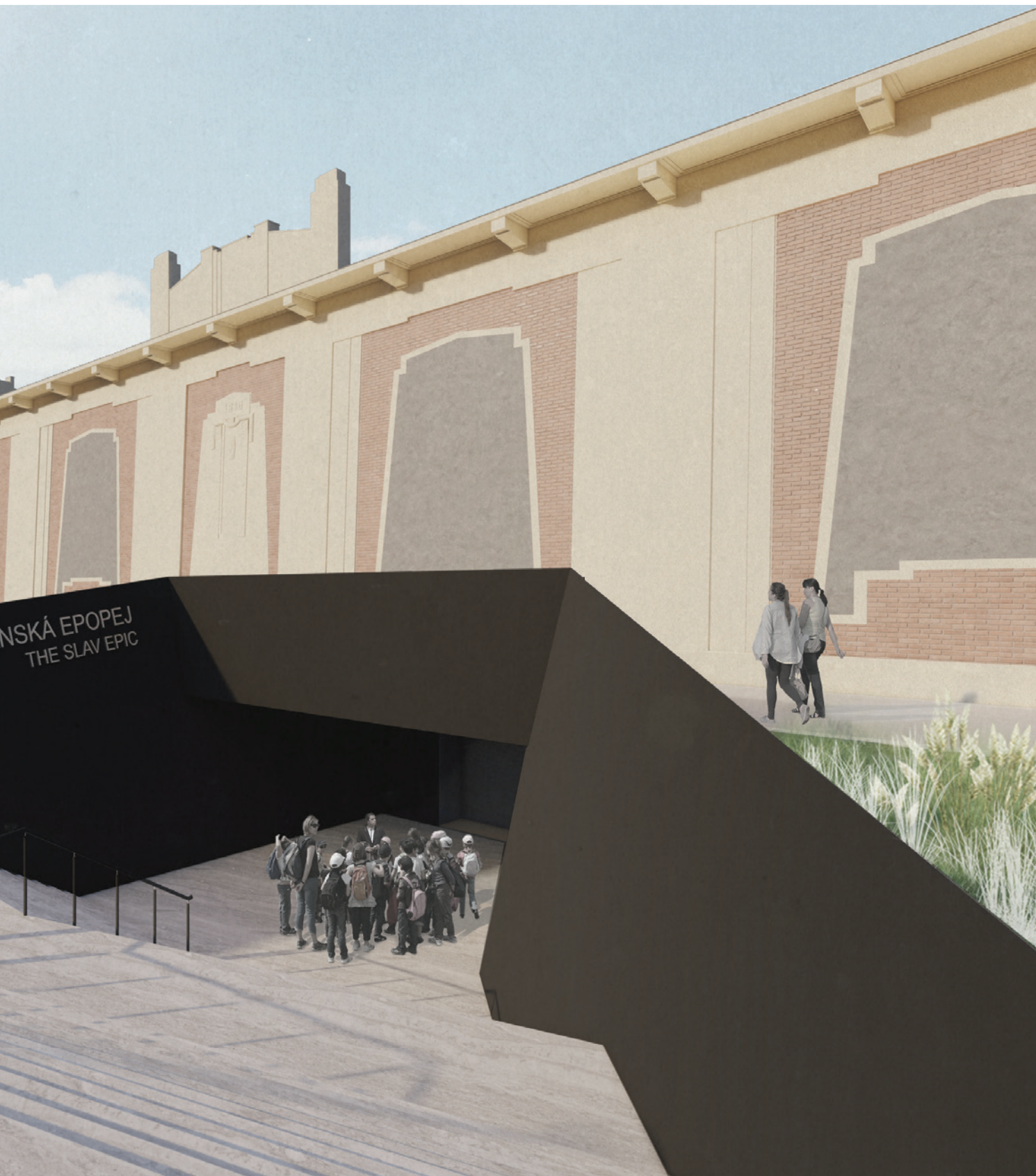
travertinová schodnice

SLAVANSKÁ EPOPEJ THE SLAV EPIC

vstup do galerie

vstupní prostor galerie s pokladnami a doplňující výstavou Muchových děl

výstavní prostor

piazzetta před restaurací

ocelová lávka spojující areál s přívodem

perspektiva areálu Branických ledáren

Diplomová práce přináší nové možné řešení v souladu s územním plánem v území Braníka. Cílem této práce bylo nabídnout vizi, jak se dá tento areál využít a zachránit nejen ledárny, ale i Slovanskou epopej, která dle mého názoru do Prahy patří...

Závěrem bych chtěl poděkovat panu prof. Ing. arch. Akad. arch. Václavu Girsovi za jeho odborné vedení, rady při konzultacích a vstřícný přístup. Děkuji také blízké rodině, mé přítelkyni a přátelům, že mě během a v závěru této studentské cesty podporovali.

ZDROJE

[1] BRABCOVÁ, Jana A. Almanach Slovanské epopeje: The Slav Epic almanac. Praha: Sdružení výtvarných kritiků a teoretiků, Česká sekce AICA, 2013. ISBN 978-80-902371-1-7.

[2] Ledařství – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Leda%C5%99stv%C3%AD>

[3] Časopis TUČŇÁK (květen/2018), str. 15

[4] Stavebně historický průzkum, Praha - Braník, areál ledáren, PhDr. Pavel Zahradník, Ing. Jiřina Muková, rok 2007

[5] Branické ledárny v Praze 4 | EARCH.. Architektura online | EARCH. [online]. Copyright © časopis Architekt [cit. 10.09.2019]. Dostupné z: <http://www.earch.cz/cs/branicke-ledarny-v-praze-4>

[6] Alfons Mucha - životopis | mujmucha.cz. Mujmucha.cz [online]. Dostupné z: <https://www.mujmucha.cz/alfons-mucha-zivotopis>

[7] Slovanská epopej se vydá na Moravu až koncem léta - Pražský deník. Pražský deník - informace, které jsou vám nejbliž [online]. Copyright © [cit. 29.05.2020]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/kultura_region/slovanska-epopej-se-vyda-na-moravu-az-koncem-leta-20200206.html

obr.1

Led pro pivo - Reportermagazin.cz. Reportermagazin.cz [online]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/a/i6tej/led-pro-pivo>

obr.2

Ledařství – Wikipedie. [online]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Leda%C5%99stv%C3%AD>

obr.3

Bydlení v loftech, společenské ledárny v Braníku, Praha 4 - Braník, Petr Večera, rok 2007

obr.4

Stavebně historický průzkum, Praha - Braník, areál ledáren, PhDr. Pavel Zahradník, Ing. Jiřina Muková, rok 2007

obr.5

Alfons Mucha – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Alfons_Mucha

Archiv leteckých snímků. Start Page - (*) .iprpraha.cz [online]. Copyright © [cit. 10.09.2019]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/>

Autoři fotografií: Tomáš Rain
Veronika Dolejšová

Použitá literatura, projekty:

Zaměření skutečného stavu - Azimut (r. 2008) - projektové sdružení AP&K (r. 2001)

Stavebně historický průzkum, Praha - Braník, areál ledáren, PhDr. Pavel Zahradník, Ing. Jiřina Muková, rok 2007

Yvonne JANKOVÁ: Branické ledárny v Praze 4, in: Zprávy památkové péče, roč. 62, 2002, č. 2, s. 37-41

BRABCOVÁ, Jana A. Almanach Slovanské epopeje: The Slav Epic almanac. Praha: Sdružení výtvarných kritiků a teoretiků, Česká sekce AICA, 2013. ISBN 978-80-902371-1-7.